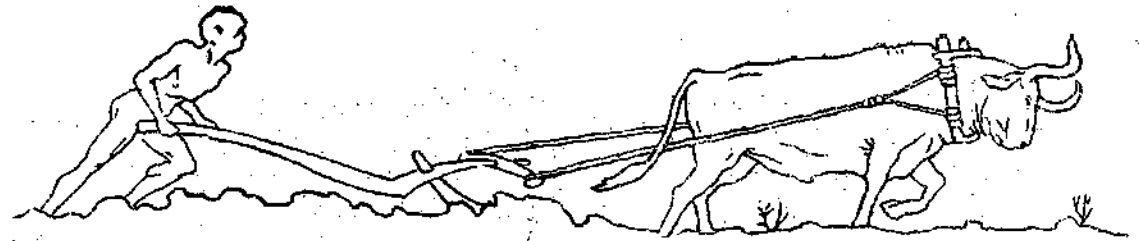

Η ΝΙΚΗ ΠΑΕΚΕΙ ΤΟΝ ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
ΣΚΙΤΣΟ Ν. ΓΥΖΗ

ΠΑΝΔΘΗΝΑΪΔ

ΕΤΟΣ ΙΒ' 15-30 ΣΕ-
ΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1912

Η ΛΙΓΕΡΗ

- ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ -

Μιά λιγερή τραγούδαε στῆς τρίχας τὸ γεφύρι
Καὶ τὸ γεφύρι τράνταζε καὶ τὸ ποτάμι ἐστάθη,
Καὶ τὰ πουλάκια στὰ κλαδιά στέκουν, δὲν κελαϊδοῦνε,
Καὶ τὰ καράβια στὸ γιאלὸ στέκουν, δὲν ἀρμενοῦνε.
Κι' ὁ ἥλιος στὸ βασίλεμα στάθη καὶ ἀφουγκράσθη,
Κι' ἡ μάνα του τὸν πάντεχε, στὴν ὥρα του νὰ πάη.
— «Ἦλιε μου καὶ πῶς ἀργήσες, νᾶρχης νὰ βασιλέψης;
Κάνε μὲ τᾶστρα μάλωνες, κάνε μὲ τὸ φεγγάρι;
Κάνε μὲ τὸν Αὐγερινὸ πού εἶνε παλληκάρι;»
— «Μήτε μὲ τᾶστρα μάλωνα, μήτε μὲ τὸ φεγγάρι,
Μήτε μὲ τὸν Αὐγερινὸ πού εἶνε παλληκάρι.
Μιά λιγερή τραγούδαε στῆς τρίχας τὸ γεφύρι».

Ἄλλαξε κόρη μ' τὸ χαβᾶ, ἄλλαξε τὸ τραγοῦδι,
Γιὰ νὰ κινήσῃ ὁ ποταμός, νὰ βγάλ' ἡ Γῆ ἀέρα,
Νὰ κελαδήσουν τὰ πουλιά, νὰ ξημερώσ' ἡ μέρα.
— Καὶ πῶς νᾶλλάξω τὸ χαβᾶ, νᾶλλάξω τὸ τραγοῦδι;
Ἡ ἀγάπη μου ἀρρώστησε τώρα δώδεκα χρόνους.
Ξαρρωστικὰ μοῦ γύρεψε, στὸν κόσμῳ πού δὲν εἶνε.
Γύρεψε τοῦ λαγοῦ τυρὶ καὶ τῆς λαφίνας γάλα.
Ὡς πού νὰ πῆξω τὸ τυρὶ νὰ ἀρμέξω τὸ λαφίνι,
Ἄρρώστησε, ξαρρώστησε κι' ἄλλη γυναῖκα παίρνει,
Ὅλον τὸν κόσμῳ κάλεσε, κι' ὄλη τὴν οἰκουμένη,
Ἐμένα τὴν ἀγάπη του γιατί δὲ μὲ καλαίνει;
Παραθυράκι βορεινὸ, δείξε μου τὴν κυρὰ Σου,
Ἀσῆμι κι' ὄλο μάλαμμα νὰ φτειάσω τὰ καρφιά Σου.

— Θέλεις κουμπάρα νὰ γενῆς, τὰ στέφανα νὰ πιάσῃς;
Θέλεις περέτρια νὰ γενῆς νὰ μᾶς ὑπερετήσῃς;

Μπήκε και στολιζότανε τρεις μέραις και τρεις νύχταις,
Βάζει τὸν ἥλιο πρόσωπο και τὸ φεγγάρι στήθος
Και τοῦ κοράκου τὸ φτερό βάζει καμπανοφρούδι,
Και τὴν ὄχιά τὴν πλουμιστή βάζει πίσω κοιτίδι,
Τὴν ἄμμο τὴν ἀμέτρητη, τὴν βάζει δαχτυλίδι.
Δώδεκα σκλάβαις βάζει μπρὸς και δώδεκ' ἀπὸ πίσω.

Στὸ δρόμο ποὺ πηγαίνανε, στὴ σκάλα ποὺ ἀνέβη,
Ὁ κόσμος ποὺ τὴν εἶδανε, χάσαν τὰ λογικά τους.
Και οἱ παλάδες και αὐτοὶ χάσανε τὰ χαρτιά τους
Και τὰ γραμματικώπουλα χάσαν τὰ γραμματά τους,
Και ὁ γαμπρὸς στὸ στέφανο ἔπεσε και ἔλιγώθη.
— Παπᾶ, ἂν εἶσαι χριστιανός, ἂν εἶσαι βαπτισμένος,
Παράγυρε τὰ στέφανα και βάλτα στὴν κουμπόρα.
— Σύρε, μάνα, νὰ φύγωμε, σύρε μάνα νὰ πάμε,
Κι' ἀπόψε τὸ εἶδα ὄνειρο, πικρὸ φαρμακωμένο,
Χρυσὸ αἶτό μου δώσανε και πίσω μου τὸν πῆρα.

Ἀπὸ τὴν βραβευθεῖσαν συλλογὴν τῶν
«Εὐβοϊκῶν» ΒΥΑΓΓΕΛΟΥ Γ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ

ΤΟ ΠΑΙΔΑΚΙ ΚΑΙ Η ΓΑΤΑ

Ἐνα βιβλίο γραμμένο ἀπὸ πενήντα πέντε μικροῦ-
τσικους συγγραφεῖς ἑνὸς ἕως ὀκτώ χρόνων:
δηλαδὴ τὸ ἴδιο πράγμα, διηγημένον ἀπὸ 55 παι-
δάκια, ὅπως τὸ φαντάσθηκε καθένα χωριστά.
Θέμα: ἕνα παιδάκι και ἡ γάτα. Τὸ παιδάκι
κάτι κάνει τῆς γάτας και ἡ γάτα κάτι κάνει στὸ
παιδάκι. Ἐπειτα ἐπεμβαίνει ἡ μητέρα και ἡ
ἱστορία τελειώνει.

Μὲ τὸ βιβλίο αὐτό, δὲν πρόκειται μόνον νὰ
διασκεδάση κανεὶς διαβάζοντας τὶς 55 ἱστορίες.
Τὸ ζήτημα εἶναι σοβαρώτερο. Εἶναι παιδαγω-
γικό. Σκέφθησαν οἱ παιδαγωγοὶ ὅτι πολλοὶ
ἄνθρωποι ἠμποροῦν νὰ ἐκθέσουν τὶς ἰδέες των
καθαρά, δὲν εὐρουν εὐκόλα τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ
χρειαζονται, ἀλλ' ὅτι εὐρίσκονται στενοχωρημέ-
νοι ὅταν γίνῃ ἀνάγκη νὰ πιάσουν τὴν πένα.
Εἶπαν λοιπὸν ὅτι αἰτία εἶναι ἡ μέθοδος τῆς
διδασκαλίας, κ' ἐπροσπάθησαν και προσπαθοῦν
ὀλοένα νὰ καλύτερεύσουν τὸ σχολεῖον. Σὲ κανένα
κλάδον τῆς διδασκαλίας δὲν ἔγειναν τόσαι μετα-
βολαὶ και τόση πρόοδος.

Πρὸ εἰκοσι ἑτῶν τὰ παιδιὰ δὲν ἔγραφαν ἐκ-
θέσεις πρὶν γείνουν ἑνδεκα χρόνων τοὺς διά-
βαζαν τότε δυὸ φορές τὴν ἴδια ἱστορία, και τὸ
παιδί ἔπρεπε νὰ κατορθώσῃ νὰ τὴν γράψῃ καλ-
λιγραφικῶς, χωρὶς λάθη ὀρθογραφίας και στί-

ξίως. Γιὰ τὸ πὼς θὰ ἔγραφαν, οὔτε λόγος.
Σήμερα τίποτε παρόμοιο. Δὲν εἶναι λογικὸν
νὰ ζητοῦμε τόσα πράγματα ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ.
Ὅλη ἡ προσοχὴ συγκεντρώνεται εἰς τὸ πὼς
θὰ συντάξῃ τὸ παιδί καλύτερα ἐκεῖνο ποὺ θὰ
διηγηθῇ. Ἄς πάρωμε λοιπὸν τὸ βιβλίο αὐτό
«Τὸ παιδάκι και ἡ γάτα» γιὰ νὰ καταλάβωμε
τί συμβαίνει.

Πὼς ἐγράφη τὸ βιβλίο

Ὁ δάσκαλος ἀρχίζει νὰ γράφῃ στὸν πίνακα
τὴ λέξι «παιδάκι». Τὰ παιδιὰ, διαβάζοντας τὴ
λέξι αὐτή, ἔβλεπαν φυσικὰ μὲ τὴ φαντασίαν τους
ἕνα παιδάκι μὲ κάποια ὄρισμένη φυσιογνωμία,
μὲ κάποια ὄρισμένη ἡλικία, και σὲ κάποια ὄρι-
σμένη περίστασι. Ὁ δάσκαλος τότε τοὺς εἶπε νὰ
κιντᾶζον προσεχτικῶς μέσα τους τὸ παιδάκι. «Δὲν
μπορεῖτε νὰ τὸ κιντᾶξετε μὲ μάτια ἀνοικτά, γιατί
βλέπετε κ' ἐμένα και τόσα ἄλλα πράγματα γύρω
σας. Κλείστε τὰ μάτια και κιντᾶξετε τὸ παιδάκι».
Τὰ παιδιὰ κλείσαν τὰ μάτια γιὰ λίγη ὥρα και
κιντᾶζαν μέσα τους. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν κατορ-
θώνει κανεὶς νὰ ἰδῇ ὀλόκληρη σκηνή, νὰ κινήῃ
μὴ πραγματικῶς σύνθεσι.

Ἐπειτα ὁ δάσκαλος τοὺς εἶπε πὼς ἤθελε νὰ
ἔξερῃ τὸ πὼς κάθε μαθητὴς φαντάσθηκε τὸ παι-

δάκι. Καὶ τοὺς παράγγειλε νὰ ρίξουν ἀκόμη μιὰ
ματιὰ στὴν εἰκόνα ποὺ εἶχαν φαντασθῇ.

Ἐγράψε κατόπιν ὁ δάσκαλος στὸν πίνακα τὴ
λέξι «γάτα». Ξανάκλεισαν τὰ παιδιὰ τὰ μάτια
και προσπάθησαν νὰ ἰδοῦν τὴ φανταστικὴ
γάτα. Χάριν ποιικιλίας ὁ δάσκαλος διηγήθη πὼς
ἐφραντᾶζετο ἐκεῖνος τὴ γάτα: μιὰ μικροῦτσικὴ
μαύρη γάτα, μὲ μιὰ βούλα ἄσπρη στὸν ὄμο,
κουλουριασμένη πάνω σ' ἕνα σάκκο, μέσα σ' ἕνα
καροτσάκι στὴ μέση τοῦ κήπου, κοντὰ σὲ μιὰ
μηλιά. Κανεὶς ἀπὸ τοὺς μαθητὰς βέβαια δὲν
εἶχε φαντασθῇ μιὰ τέτοια γάτα, γιατί καθένας
εἶχε ἰδῇ μιὰν ἄλλη γάτα: μὰ ὅλοι καταλάβαν τὸ
πὼς μπορούσαν νὰ περιγράψουν μὲ λόγια τὴ
γάτα ποὺ εἶχαν ἰδῇ.

Πάλι ξανάκλεισαν τὰ παιδιὰ τὰ μάτια και
ὁ δάσκαλος εἶπε: «Τώρα, τὸ παιδάκι κάτι κάνει
τῆς γάτας. Κιντᾶξε. Τί κάνει λοιπὸν; Κιντᾶξετε
ἀκόμα. Κάτι κάνει ἡ γάτα στὸ παιδάκι».

Ἐγινε μικρὴ διάκοπη και τὰ παιδιὰ γέλα-
σαν γιὰ ὅτι καθένας εἶχε ἰδῇ μὲ τὴ φαντασία
του. Τότε τοὺς εἶπε ὁ δάσκαλος πὼς ἤθελε και
αὐτὸς νὰ ἔξερῃ τί εἶχαν ἰδῇ και πὼς ἔπρεπε νὰ
τὸ περιγράψουν ὅσο μπορούν καλύτερα. Ἐν τῷ
μεταξὺ ὁ δάσκαλος διηγήθηκε ὅτι εἶχε ἰδῇ αὐτὸς,
και τὰ παιδιὰ κατάλαβαν πὼς ἡ ἱστορία δὲν
τελειώνει ἐκεῖ. Ἐνας μαθητὴς μάλιστα ρώτησε:
«Και τί ἔκανε τότε τὸ παιδάκι; Τί ἀπόγεινε;»
Τότε ὁ δάσκαλος εἶπε πὼς ἡ ἱστορία ἔπρεπε νὰ
ἔξῃ κάποιον τέλος, γιὰ νὰ ἔξερῃ, ἐκεῖνος ποὺ θὰ
τὴν διαβάσῃ, τί ἀπόγεινε.

Ἐγράψε λοιπὸν στὸν πίνακα τὴ λέξι: «μη-
τέρα». Ἐτοὶ ἦταν γραμμένες στὸν πίνακα οἱ
λέξεις:

Παιδάκι
Γάτα
Μητέρα

Τότε ὁ δάσκαλος εἶπε στὰ παιδιὰ νὰ κιντᾶζον
μέσα τους ὅλη τὴν ἱστορία μὲ ὅλα τὰ πρόσωπα:
«Νὰ τὸ παιδάκι. Νὰ ἡ γάτα. Τὸ παιδάκι κάτι
ἔκανε τῆς γάτας, και ἡ γάτα κάτι ἔκανε στὸ
παιδάκι. Τώρα, κιντᾶξετε πάλι. Νὰ ἡ μητέρα.
Κιντᾶξετε τὴν προσεχτικῶς τί κάνει. Νὰ ποὺ φεύ-
γει. Κιντᾶξετε. . . Τώρα ἐτελείωσε».

Ὅλοι οἱ μαθητὰὶ ἀναστῆναζαν, ὅπως στὸ θέα-
τρον ἔπειτα ἀπὸ μιὰ συγκινητικὴ σκηνή. Καὶ
αὐτὸ δείχνει τὴν προσοχὴ τῶν παιδιῶν και τὴν
ἐπιτυχία ποὺ εἶχε ἡ προσπάθεια τοῦ δασκάλου.

Ἡ σύνθεσις τῆς φανταστικῆς σκηνῆς

Ὅλη αὐτὴ ἡ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία
ἐπρώτησε εἰκοσι λεπτὰ ἕως μισὴν ὥρα. Τώρα
κάθε μαθητὴς ἔχει στὸ μυαλό του μιὰν ἱστο-

ρία, τὴ δική του ἱστορία. Ἄπ' ὅλες αὐτὲς τὶς
φανταστικὰς σκηνὰς δὲν εἶναι οὔτε δύο ὅμοιες.
Ὅταν θὰ εἶναι βαλμένες πάνω στὸ χαρτί, κάθε
μαθητὴς θὰ βρεθῇ δημιουργὸς τῶν προσώ-
πων, τῶν περιστάσεων, τῶν γεγονότων τῆς ἱστο-
ρίας του.

Ὁ δάσκαλος ἔδωσε στὰ παιδιὰ διάλειμμα
πέντε λεπτῶν και κατόπιν ἄρχισαν νὰ γράφουν
ὅτι εἶχαν ἰδῇ μὲ τὴ φαντασία τους. Ἐπρεπε
νὰ διηγηθοῦν καθένας τὴν ἱστορία του γλή-
γορα-γλήγορα χωρὶς νὰ προσέχουν στὴν καλλι-
γραφία, τὴν ὀρθογραφία ἢ τὴ στίξι ἀλλὰ μόνον
τὸ τί εἶχαν νὰ εἰποῦν. Ὅταν ὅλοι ἐτελείωσαν, ὁ
δάσκαλος τοὺς εἶπε νὰ διαβάσουν ὅτι εἶχαν
γράψῃ γιὰ νὰ ἰδοῦν ἂν εἶχαν ἔξασει τίποτε,
νὰ προσθέσουν ὅτι εἶχαν παραλείψει, και, ἂν
δὲν ὑπῆρχε θέσις, νὰ τὸ γράψουν στὸ περιθώριον
ἢ στὸ τέλος τῆς σελίδος μὲ μιὰ παραπομπή.

Αὐτὸ γιὰ τὴν πρώτην ἡμέρα.

Τὴν ἄλλην ἡμέρα ὁ δάσκαλος, δίνοντας στὰ
παιδιὰ τὶς ἐκθέσεις τους, τοὺς εἶπε νὰ τὶς ξα-
ναδιαβάσουν μὲ προσοχὴ γιὰ τὸ ζήτημα τῆς
ὀρθογραφίας και, ἂν εἶχαν καμὴν ἀμφιβολία,
νὰ ρωτήσουν τὸν διπλανὸ τους ἢ αὐτὸν. Γιὰ
παιδιὰ μεγαλύτερα ἐπιτρέπεται νὰ μεταχειρι-
στοῦν τὸ λεξικό. Ἡ ἐργασία αὐτὴ ἔπρεπε περισ-
σότερον καιρό. Τὸ ἴδιο ἔγινε γιὰ τὴ στίξι και
τότε ὁ δάσκαλος τοὺς ἔκαμε ἀπάνω σ' αὐτὴ ἕνα
μικρὸ μάθημα. Τέλος ἔγινε ἕνα γενικὸ διάβα-
σμα μήπως ὑπῆρχαν λάθη. Τὰ παιδιὰ ἔσβυσαν,
ἐπρόσθεσαν, διώρθωσαν ὡς ποὺ ἡ ἱστορία νὰ
εἶναι ὅσο τὸ δυνατόν καλὴ.

Τὴν ἀκόλουθην ἡμέρα ὁ δάσκαλος τοὺς εἶπε
νὰ κάμουν τὴν ἀντιγραφή. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἐπρό-
σεξαν και στὴν καλλιγραφία. Ὅλες οἱ ἱστορίες
ἔγειναν ἕνα βιβλίο, ποὺ κάθε παιδί, μὲ τὴ σειρά
του, νὰ τὸ πάρῃ στὸ σπίτι και τὸ δείξῃ και στὴ
μητέρα του.

Εἶναι φανερὸ πὼσο καλὴ εἶναι ἡ μέθοδος
αὐτὴ. Ἐτοὶ τὸ παιδί μπορεί νὰ διαβάσῃ τὶς
ἐκθέσεις τῶν συμμαθητῶν του: ἡ μητέρα νὰ
παραβάλλῃ τὴν ἐργασία τοῦ παιδιοῦ της μὲ τῶν
ἄλλων παιδιῶν ἢ οἰκογένεια νὰ ἐνδιαφέρεται
γιὰ ὅτι γίνεταί στὸ σχολεῖο τὰ μεγαλύτερα
ἀδέρφια νὰ εἰποῦν τὴ γνώμη της γιὰ τὸ βιβλίο
τὸ παιδί νὰ αἰσθανθῇ τὸν πόθο νὰ γράψῃ κα-
λύτερα τὴν ἐρχόμενη φορὰ. Ὅμως τὴν αὐτὴ
ἢ ἐρχόμενη φορὰ δὲν θὰ ἔλθῃ, γιατί ὁ ἔξυπνος
δάσκαλος θὰ μεταχειρισθῇ ἄλλη μέθοδο.

Ἄς ἰδοῦμε τώρα και τὸ βιβλίο. Νὰ θυμᾶ-
σθε μόνον πὼς συγγραφεῖς εἶναι μικρὰ παιδιὰ.

Τὰ περισσότερα γεγονότα—τί κάνει τὸ παι-
δάκι τῆς γάτας και ἡ γάτα στὸ παιδάκι—εἶναι
σχεδὸν ὅμοια. Εἰς ὅλες περίπου τὶς ἱστορίες τὸ

παιδάκι πειράζει τη γάτα και η γάτα τσαγκουρνίζει το παιδάκι, να εκδικηθῆ.

Μερικά παραδείγματα

Ποιός είναι ο ρόλος τῆς μητέρας στις ιστορίες αυτές; Ξπείτα ἀπὸ τὸ τσαγκουρνίσμα τῆς γάτας;

Νά, τί ἔγραψε ἡ Νέλλη:

«Ἡ μητέρα θύμωνε πολὺ μὲ τὴ γάτα. Τὴν περιέχουσε μὲ ζεστό λάδι καὶ ἡ γάτα ἔτρεξε στὴ σκάλα σὰν τρελή. Ἡθέλαμε νὰ πάμε νὰ τὴν ἰδοῦμε μὰ δὲν μᾶς ἀφησαν, μὴ τυχὸν καὶ μᾶς δαγκάσῃ».

Ὁ Τζόνι διηγεῖται αὐτὰ, ἀφοῦ πρῶτα ἔγραψε πὼς ἡ γάτα ἐδάγκασε τὸ παιδάκι τόσο δυνατὰ, πὺ τὸ παιδάκι πέθανε: «Τότε ἔπιασε ἡ μητέρα τὴ γάτα, τὴν ἔβαλε μέσα σ' ἕναν κουβᾶ ὁποῦ ἔχουσε φαριμάκι καὶ ἔβαλε ἀποπάνω μιὰ σανίδα γιὰ νὰ μὴ μπορῆ νὰ φύγῃ ἡ γάτα. Ἡ γάτα ἔκανε τρομερὸ θόρυβο, προσπαθοῦσε νὰ βγῆ, μὰ ἡ μητέρα ἔβαλε πάνω στὴ σανίδα μιὰ πέτρα γιὰ νὰ μὴ βγῆ. Σὰν φόρησε ἡ γάτα, ἡ μητέρα ἀδειασε τὸν κουβᾶ μὲ τὴ γάτα στὸ ρουάκι. Καὶ ἦταν λυπημένη γιὰ τὴν ἐκείνη τὸ παιδάκι τῆς».

«Ἄλλα παιδιὰ ἔγραψαν πὼς «ἡ μητέρα ἔδειρε τὴ γάτα», πὼς «τὴν ἔπνιξε σὲ βραστό νερό», «τὴν κινήγησε μὲ μιὰ βούρτσια», «τὴν χτύπησε μ' ἕνα λουρί», «πῆρε ἕνα λουρί καὶ τὴν ἔδειρε καλὰ-καλὰ», «τῆς ἔχουσε ἕναν κουβᾶ νερό». Ἄλλα εἶπαν πὼς «σὰν εἶδε ἡ μητέρα τί ἔχε πάθει τὸ παιδάκι, ἔδιωξε τὴ γάτα μὲ κλωτσιές καὶ ὑστερα ἀπ' τὸ φαί ἔπνιξε τὴ γάτα, καὶ πειὰ δὲν ἔχουσε ποτὲ γάτα οὔτε σκύλο» ἢ «σὰν ἦρθε ὁ πατέρας στὸ σπίτι, ἔπνιξε τὴ γάτα», «ἔριξε τὴ γάτα ἀπ' τὸ παράθυρο» κλπ.

Ὅμως ὅλα τὰ παιδιὰ δὲν ἐπιβάλλουσαν τόσο σκληρὴ τιμωρία στὴ γάτα. Μερικὰ διηγοῦνται πὼς ἡ μητέρα ἔδιωξε μονάχα τὴ γάτα. Ἐνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ λέγει τῆς μητέρας: «πρέπει νὰ πνίξωμὲ τὴ γάτα» καὶ ἔτσι τελειώνει τὴν διήγησί του. Ἐνα κοριτσάκι ἔγραψε μὲ περισσότερο αἰσθημα. Νά, ὁλόκληρη ἡ ἱστορία, ὁπως τὴν διηγήθη:

«Ἦταν μιὰ φορὰ ἕνα μικρούτσικο κοριτσάκι καὶ καθότανε στὸ σπίτι πάνω στὸ χαλί. Στὸ πλάι του καθότανε ἕνα γατάκι. Τὸ κοριτσάκι ἦταν ἕνα πολὺ καλὸ κοριτσάκι. Τὸ γατάκι ἦταν κατὰμαυρο. Τὸ κοριτσάκι ἐχάιδευε τὸ γατάκι καὶ τὸ γατάκι κοιμώτανε καὶ τὸ κοριτσάκι τὸ ξύπνησε. Τὴν ὥρα πὺ τὸ γατάκι ἔφυγε, τὸ κοριτσάκι τοῦ τραβῆξε τὴν οὐρά. Γύρισε τὸ γατάκι καὶ τσαγκουρνίσουσε τὸ κοριτσάκι καὶ μάτωσε

τὸ χέρι του καὶ τὸ κοριτσάκι ἄρχισε νὰ κλαίῃ. Τότε ἦρθε ἡ μητέρα του καὶ πῆρε τὸ κοριτσάκι καὶ ἡ γάτα ἔφυγε. Ἡ μητέρα πῆρε τὴ γάτα καὶ τὴν ἔταίσε γάλα καὶ εἶπε στὸ κοριτσάκι ν' ἀγαπᾷ τὴν γάτα. Τὸ κοριτσάκι καὶ ἡ γάτα ἔγειναν φιλενάδες καὶ παίζανε μαζὶ καὶ ποτὲ πειὰ δὲν ἦταν μὴ φιλενάδες».

Ἐνα κορίτσι, ἡ Ἐντιθ, σκέφθηκε πὼς τὸ παιδάκι ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῆ, ἐνῶ τὰ περισσότερα παιδιὰ εἶναι τῆς ἰδέας πὼς τὸ παιδάκι μπορεῖ νὰ κἀνῃ τῆς γάτας ὅ,τι θέλει. Νά ἡ ἱστορία τῆς Ἐντιθ:

«Τὸ παιδάκι μου εἶχε ἕνα φουστάνι κιτρινωπὸ μὲ κόκκινες κορδέλες στὰ μανίκια. Καθόταν στὸ χαλάκι τοῦ ἱστικιοῦ καὶ ἀξαφνα μπῆκε ἡ γάτα. Πῆγε κοντὰ στὸ παιδάκι πὺ καθόταν στὸ χαλάκι. Τὸ παιδάκι ἄρχισε νὰ χαϊδεύῃ τὴ γάτα. Ἐπειτα ἀπὸ λίγο ἄρχισε νὰ τραβᾷ τὴν οὐρά τῆς. Τότε θύμωνε ἡ γάτα καὶ τσαγκουρνίσουσε τὸ παιδάκι στὸ χέρι του. Τότε ἡ γάτα τραβῆθηκε λίγο καὶ τὸ παιδάκι ἄρχισε νὰ κλαίῃ. Τὴν ἴδια στιγμή ἀκούσε μιὰ φωνὴ ἡ μητέρα, βγῆκε ἀπὸ τὴν κάμυρα καὶ πῆγε στὸ μαγειρειὸ νὰ ἰδῆ τί τρέχει. Σὰν πλησίασε στὸ χαλάκι, ἔπῃρε τὸ παιδάκι καὶ τὸ ἡσούασε. Ἐπειτα ἐμάλωσε τὸ παιδάκι γιὰ τὴν ἐτραβῆξε τὴν οὐρά τῆς γάτας καὶ ἔβγαλε τὴ γάτα ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ τὴ χτύπησε καὶ ἔπειτα ἔστειλε τὸ παιδάκι νὰ κοιμηθῆ. Ὅχι πολὺ ἔπειτα, ἦρθε ὁ πατέρας καὶ τοῦ τὰ διηγήθηκε ὅλα. Ποτὲ πειὰ δὲν ἔχουσε γάτα».

Σ' ὅλες τὶς ἱστορίες τὸ παιδάκι πειράζει τὴ γάτα. Ἄλλ' αὐτὸ ἦταν συνέπεια τοῦ πὼς ἐδόθη τὸ θέμα στοὺς μαθητὰς. Στὶς περισσότερες τὸ παιδάκι τραβᾷ τὴν οὐρά, τὶς τρίγες ἢ τ' αὐτιά τῆς γάτας. Σὲ μιὰ ἱστορία ὁμως, τὸ παιδάκι ρίχνει πέτρες στὴ γάτα, καὶ σὲ μιὰν ἄλλη βάνει τὸ δάχτυλό του στὸ στόμα τῆς γάτας. Ἄλλου τῆς δίνει κλωτσιές στὸ κεφάλι, τὴ δαγκάνει, τὴ δέρνει μὲ τὸ καμτσίκι τοῦ μπαμπᾶ, τῆς πετᾷ μιὰ μπουτίλια, κλπ.

Ἐτσι ἐκθέτει τὰ πράγματα ὁ μικρὸς Σμιθ:

«Τὸ παιδάκι ἐχάιδευε τὴ γάτα. Ἦταν μιὰ μαύρη γάτα καὶ χαϊδεύοντάς τὴν τὴν ἐτίμησε. Ἡ γάτα ρίχθηκε πάνω στὸ παιδάκι καὶ τὸ τσαγκουρνίσουσε μὲ τὰ μυτερὰ νύχια τῆς. Τὸ παιδάκι ἐφώναξε καὶ ἡ γάτα ἐξακολούθησε μὲ τὰ νύχια τῆς τσαγκουρνίσουσε τὸ παιδάκι, καὶ ἔτρεξε τὸ αἷμα ποτάμι, καὶ ἔφθασε ἡ μητέρα ὅσο ἡ γάτα τσαγκουρνίσουσε ὁλοένα. Καὶ ὅταν εἶδε ἡ μητέρα τί ἔχε πάθει τὸ παιδάκι, ἔδιωξε τὴ γάτα καὶ μετὰ τὸ φαί ἔπνιξε τὴ γάτα καὶ ποτὲ πειὰ δὲν ἔχουσε γάτα οὔτε σκύλο».

E. BENIZELOS, ΥΠΟ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Ρεαλιστής συγγραφέας έπτά ετών

Η ακόλουθη ιστορία νομίζεις πως είναι γραμμένη από μεγάλο αγόρι. Και όμως ο συγγραφέας είναι έπτά χρόνων. Το γράμμα του είναι γεμάτο ζωή, λές και είναι γεννημένος να γείνη δημοσιογράφος.

«Ένα έμορφο πρωί που λαμποκοπούσε ο ήλιος, ήταν ένα παιδάκι μ' ένα ραβδί. Το παιδάκι φορούσε κόκκινα και άσπρη ποδιά. Οι κάλτσες του ήταν σκούρες και τα παπούτσια σκούρα. Το πρόσωπό του ήταν κόκκινο γιατί έκανε κρύο. Ήταν στην άκρη του περιβολιού μια γάτα που έβλεπε με τα νύχια της τα φρούτα. Η γάτα ήταν σταχτιά. Ήταν μια πολύ κακή γάτα. Το παιδάκι είδε τη γάτα. Κατέβηκε με το ραβδί να χτυπήσει τη γάτα. Το παιδάκι περπατούσε σιγά-σιγά. Σάν έφθασε κοντά στη γάτα, της έδωσε μια μπασιουνιά τόσο δυνατή, που η γάτα πήδηξε τόσο δυνατά, που γκρατσούνισε το παιδάκι στο πρόσωπο. Το παιδάκι φώναζε πολύ. Σάν άκουσε η μητέρα τις φωνές του έτρεξε κοντά του. Η μητέρα έπλενε το πάτωμα. Η μητέρα φορούσε φουότα μαβιά και ποδιά μαβιά. Σάν άκουσε η μητέρα το παιδάκι που φώναζε βγήκε τρεχάτη και πήρε το παιδάκι στον κόρφο της κ' έδιωξε μακριά τη γάτα με κλωτσιές. Αυτό είναι το τέλος της ιστορίας μου».

Μια μικρούλα μαθήτρια, παπαδοπούλα, απομακρύνθηκε πολύ από τα όρια της ιστορίας που τους έδωσε ο δάσκαλος. Βλέπεις πως στο σπίτι ακούει συχνά παραμύθια. Έτσι αρχίζει:

«Έδώ και πολύν καιρό ζούσε μια γρηά η μοναχική της χαρά ήταν ένα παιδάκι ενός χρόνου, και ο μοναχικός φίλος του παιδιού ήταν μια γάτα».

Και τελειώνει:

«Τί άπόγειναν ύστερα από χρόνια δεν ήξερω να πώ, γιατί δεν ήμουν εκεί να ιδώ».

Στις διηγήσεις αυτές των παιδιών λίγα πράγματα είναι υπερβολικά και έξω από τη ζωή. Τη στιγμή που η μητέρα έπερβαίνει, βλέπουμε την οικογενειακή ζωή του μικρού συγγραφέως. Όλες

οι λεπτομέρειες στην περιγραφή της μητέρας δείχνουν την εντύπωση που έχουν τα παιδιά από το σπίτι τους. Από την ιστορία που διηγείται ο Άρνόλδος, φαίνεται ότι στο σπίτι υπήρχε ένα μικρό παιδάκι:

«Μια μέρα το παιδάκι ήταν κοιμισμένο στο κρεβάτι και φορούσε μεταξωτά και ήταν πολύ καθαρό. Τα μαλλιά του ήταν κοντά και τα μάτια του κασταγά. Η γάτα ανέβηκε τη σκάλα και τσαγκρούνησε το παιδάκι στα χέρια και στο πρόσωπο. Σάν ανέβηκε η μητέρα, έδειρε δυνατά τη γάτα. Η μητέρα ξάπλωσε λίγο ύστερα και κοίμισε το παιδάκι και τότε κατέβηκε πάλι για να άποτελειώση τις κατάνες και να τις βάλει στη φωτιά. Τότε έπηγε ν' άκουση κάτω από τη σκάλα αν το παιδάκι έλειπε στο κρεβάτι και τότε ανέβηκε και κατέβασε το παιδάκι».

Η επίδρασις των γονέων

Όσοι γνωρίζουν από παιδιά, θα ιδούν παραβάλλοντας τις διάφορες ιστορίες, την επίδρασις που έχουν οι γονείς στη φιλολογική άγωγή της νεολαίας. Από τις εκδόσεις του Ουόλτερ, του Έδγαρ και του Βαίηλ βγαίνει το συμπέρασμα πως ο πρώτος είναι πολύ μικρότερος από τους δύο άλλους. Και όμως είναι κατά ένα έτος μεγαλύτερος. Άλλ' οι εκδόσεις του Έδγαρ και του Βαίηλ δείχνουν ότι ένα παιδί, που οι γονείς τον τ' φροντίζουν, μιλούν μαζί του, του διαβάζουν και του διηγούνται ιστορίες, ήμπαρει να γράψη ευκολώτερα και πιο καθαρά.

Η μεγαλύτερη διασκέδασις άπ' όλες αυτές τις παιδικές ιστορίες είναι ότι όλοι οι μικροί συγγραφείς γράφουν άβιαστα και φυσικά, προς τιμήν του δασκάλου.

Άς τελειώσω με το τέλος της ιστορίας του μικρού Άλφρέδου, ένα έξυπνο και αξιαγάπητο αγοράκι:

«Η μητέρα μπήκε και πήρε το παιδάκι στον κόρφο της και το έβαλε στο κρεβάτι και τότε πήγε στη γάτα κ' έδειρε τη γάτα γιατί είχε τσουγκρανίσει το παιδάκι. Έξέχασα να ειπώ πως η γάτα ήταν μαύρη κ' άσπρη με κοντά μουστάκια. Το παιδάκι φαινότανε ως τριών χρόνων».

Περύλημης μελέτης του κ. J. EATON FEASEY, καθηγητού της παιδαγωγικής εις το Πανεπιστήμιον του Σέφφιλδ

ΜΥΣΤΗΡΙΑ

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ —

Μα δια μιας του άνεβαίνει το αίμα στο κεφάλι, σηκώνεται άπ' το κάθισμά του και λέγει πως αλήθεια κάτι έχει δεν καταλαβαίνει κ' αυτός καλά τί είναι, μα αισθάνεται σαν να πρόκειται να του συμβή κάτι τον έπιασε ένας φόβος. Χί, χί, χί, άκούστηκε ποτέ τέτοιο πράμα! Τί γελοίο! Μα δεν περάζει, έ; Άλλως τε αλήθεια του συνέβη κάτι.

Όλοι τον παρακάλεσαν να διηγηθίη.

Ά μπά, γιατί; δεν έχει σημασία, είναι άνοησίες, τί να χάνουν τον καιρό τους μ' αυτό. Θα ββαρύνοντο μόνο.

Όχι, καθόλου δεν θα ββαρύνοντο.

Μα είναι τόσο μακρύ. Αρχίζει πέρα μακριά στον Άγιο Φραγκίσκο έχει την αρχή από μια φορά που κάπνισε όπιο...

Όπιο; Θεέ μου, τί ενδιαφέρον που θα είναι!

— Όχι, κυρία μου, μάλλον φοβερό παρά ενδιαφέρον άφου τώρα μέρα μεσημέρι με κάνει να φοβούμαι. Να μη νομίζετε πως έτσι κάθε μέρα καπνίζω όπιο; δοκίμασα δύο φορές, μα η δεύτερη φορά δεν άξιζει πιά. Την πρώτη φορά όμως ήτον, αλήθεια, πολύ ενδιαφέρον. Εγώ πολύ συχνά τριγυρνά έτσι στους δρόμους, βλέπω τους ανθρώπους, διαλέγω έναν που να μ' άρέσει και τον άκολουθώ από μακριά για να ιδώ που επί τέλους πάει. Δεν διατάζω να μπαίνω και μού σ' οέ σπίτι, ν' άνεβαίνει σκάλες, για να ιδώ που πάν οι άνθρωποι μου. Την νύχτα οέ μεγάλες πόλεις είναι πάρα πολύ ενδιαφέρον και μπορεί κανείς μ' αυτόν τον τρόπο να κάνει τις πιο παράξενες γνωριμιές. Άς είναι, δεν θα πούμε γι' αυτό τώρα! Βρίσκομαι λοιπόν στον Άγιο Φραγκίσκο και τριγυρνά στους δρόμους. Είναι νύχτα, έχω ότο μάτι μια ψηλή κ' άδύνατη κυρία που είναι μπροστά μου. Στο φώς των φαναριών που προσπερνάμε μπροά και διακρίνω πως φορεί πολύ ψιλά ρούά, και στον λαιμό της κρέμεται ένας σταυρός από πράσινες πέτρες. Που πηγαίνει; Περνά δρόμους, γυρνά γωνίες και πηγαίνει και πηγαίνει κ' εγώ πάω πίσω της. Επί τέλους βρισκόμαστε στην συνοικία των Κινέζων, η κυρία κατεβαίνει τις σκάλες ενός ύπογειου κ' εγώ πίσω της πηγαίνει οέ ένα μακρύ μακρύ πέρασμα, πάω κ' εγώ στο μακρύ πέρασμα. Δεξιά μας είναι τοίχος, άριστερά μας όμως είναι καφενεία και κουρεία και μαγαζιά.

Έκει στέκεται η κυρία μπρός οέ μια πόρτα, χτυπά, ένα πρόσωπο με σφραβά μάτια βγαίνει στο παραθυράκι της πόρτας κ' η πόρτα άνοίγει κ' η κυρία μπαίνει μέσα. Στέκομαι ήσυχα και περιμένω λίγο, έπειτα χτυπώ κ' εγώ. Άνοίγει πάλι η πόρτα και μπαίνω μέσα.

Μέσα είναι όλο καπνός και δυνατές φωνές μπρός οέ ένα τραπέζι στέκεται η άδύνατη κυρία και παζαρεύει έναν Κινέζο, που το μαβί του ποκάμισο κατεβαίνει από πάνω από το πανταλόνι του. Πάω λίγο κοντά κ' άκούω πως θέλει να δώση ενέχυρο τον σταυρό της; μα δεν θέλει να τον δώση, θέλει να τον κρατήση η ίδια; ήτον για δύο δολάρια, μα χρωστούσε κ' από άλλη φορά κάτι κ' έτσι έγινοντο όλα μαζί τρία δολάρια. Λοιπόν παραπονιέται, κλαίει και λίγο και σφίγγει τα χέρια της από άπελπισία κ' έμένα μου έφαινετο πολύ ενδιαφέρουσα. Κι' ο Κινέζος με το ποκάμισο ήτον ενδιαφέρον; δεν ήθελε να τελειώση την δουλειά αν δεν τούδινε η κυρία τον σταυρό; η χρήματα η ενέχυρο!

— Καλά, θα καθίσω εδώ και θα περιμένω λίγο, λέγει η κυρία; προσβλέπω πως επί τέλους θ' άποφασίσω και θα το κάνω, αν και δεν έπρεπε να το κάνω! Και κλαίει πάλι και σφίγγει τα χέρια της άπ' την άπελπισία.

— Τί δεν έπρεπε να κάνετε; ρωτώ εγώ.

Μα καταλαβαίνει άπ' την προφορά μου πως είμαι ξένος και δεν μου άπαντά.

Ήτον έκτάκτως ενδιαφέρουσα, γι' αυτό άποφάσισα κάτι να κάνω. Έβγαλα να της δανείσω αυτά τα χρήματα, για να ιδώ, τί θα έγινοντο έπειτα; μόνο από περιέργεια της τάδωσα και της έβαλα κ' άλλο ένα δολάρι στο χέρι, για να ιδώ τί θα το έκανε. Αυτό, σκέφθηκα, πρέπει να είναι πολύ ενδιαφέρον.

Με κυτάζει με μεγάλα μάτια και μ' ευχαριστεί δεν λέγει τίποτα, μα μ' ευχαριστεί με το κούνημα του κεφαλιού και με κυτάζει με δακρυσμένα μάτια. Κι' όμως εγώ μόνο από περιέργεια της είχα δώσει τα χρήματα. Καλά, το λοιπόν πληρώνει και ζητά άμέσως μια κάμαρα. Είχε ζοδέψει όλα της τα χρήματα.

Πηγαίνει, κ' εγώ την άκολουθώ. Περνούμε πάλι ένα μακρύ πέρασμα που δεξιά κ' άριστερά έχει άριθμημένες κάμαρες και οέ μια από αυτές τις κάμαρες χώνεται μέσα η κυρία και κλείνει την πόρτα. Περιμένω λίγο μα δεν ξαναέρχεται; κάνω ν' άνοίξω την πόρτα; είναι κλειδωμένη.

* Τέλος.—Η αρχή εις το τεύχος της 31 Μαΐου 1911.

Τότε πάω στην πλαϊνή κάμαρα με τὸν σκοπὸ νὰ περιμένο. Ἐχει ἐδῶ ἓνα κόκκινο ντιβάνι κ' ἓνα κουνδούνι στὸν τοῖχο κρέμεται μιὰ λάμπα ποὺ φωτίζει τὴν κάμαρα. Ρίχνομαι στὸ ντιβάνι ἐπειδὴ βαριούμαι καὶ δὲν ξέρω τί νὰ κάνω γιὰ νὰ κάνω κάτι, πιέζω τὸ κουνδούνι καὶ χτυπῶ. Δὲν θέλω τίποτα, μὰ χτυπῶ.

Ἐρχεται ἓνα κινεζόπουλο, μὲ κυτᾶει καὶ χάνεται πάλι. Περνοῦν μερικά λεπτά. Ἐλα τὸ λοιπὸν πάλι! λέγω ἐγώ, γιὰ νὰ περάσῃ ὁ καιρὸς γιατί δὲν ἔρχεσαι; Καὶ χτυπῶ πάλι τὸ κουνδούνι.

Τότε ἔρχεται πάλι τὸ κινεζόπουλο, ἀμίλητο σὰν φάντασμα καὶ μ' ἑλαφρὸ ἑλαφρὸ περπάτημα. Δὲν λέει τίποτα, οὔτε ἐγὼ δὲν λέω τίποτα μὰ μοῦ δίνει μιὰ πίπα μικρὴ μικρούτσικη ἀπὸ πορσελάνα μ' ἓνα μακρὸ φιλό καλάμι κ' ἐγὼ τὴν παίρνω τὴν πίπα. Ἐπειτα μοῦ ἀνάβει ἓνα σιγίτο κ' ἀρχίζω νὰ καπνίζω. Δὲν εἶχα ζητήσῃ τὴν πίπα, μὰ καπνίζω. Σὲ λίγο ἀρχίζουν καὶ βουίζουν τ' αὐτιά μου...

Δὲν θυμοῦμαι ἔπειτα τίποτ' ἄλλο, παρὰ μόνο ξέρω πὼς εἶχα τὸ αἶσθημα πὼς εἶμαι κάπου πολὺ ψηλά, ὄλο ἀνεβαίνω, ἀνεβαίνω — πλέω στὸν αἰθέρα. Ὅλο φῶς ἦταν γύρω μου καὶ τὰ σύννεφα ποὺ ἀπαντιούσα ἦταν ὅλα ἀσημένια. Ποιὸς ἤμουν καὶ ποῦ πετούσα; Θυμοῦμαι πὼς αἰσθανόμουν, μὰ δὲν θυμοῦμαι τίποτα ὀρισμένο, ξέρω μόνο πὼς ἀνεβαίνα σὲ ἀμέτρητο ὕψος. Ἐβλεπα στὰ μακριὰ πράσινους κάμπους, γαλάζιες λίμνες, καὶ βουνὰ πλημμυρισμένα χρυσὸ φῶς; ἄκουα μουσικὴ ἀπὸ τὰς ταρα καὶ μέσ' στὸν οὐρανὸ ἀνεβοκατέβαιναν ἀπειρες μελωδίες.

Μὰ τίδὸν πολὺ ἀπ' ὅλα μοῦ κάταναν καλὸ τὰς πρῶτα σύννεφα, ἔμπαιναν μέσα καὶ μὲ πλημμυρίζαν κ' εἶχα τὸ αἶσθημα πὼς πρέπει νὰ πεθάνω ἀπ' τὴν εὐδαιμονία. Βάσταξε ἔτσι πολλὴ ὥρα, εἶχα χάσει τὴν αἴσθησι τοῦ χρόνου, κ' εἶχα ξεχάσει ποιὸς ἤμουν. Τότε διὰ μιᾶς θυμοῦμαι πὼς εἶμαι ἄνθρωπος, θυμοῦμαι τὴν χωματένια μου ὑπαρξί κ' ἀρχίζω νὰ πέφτω πρὸς τὴν γῆ.

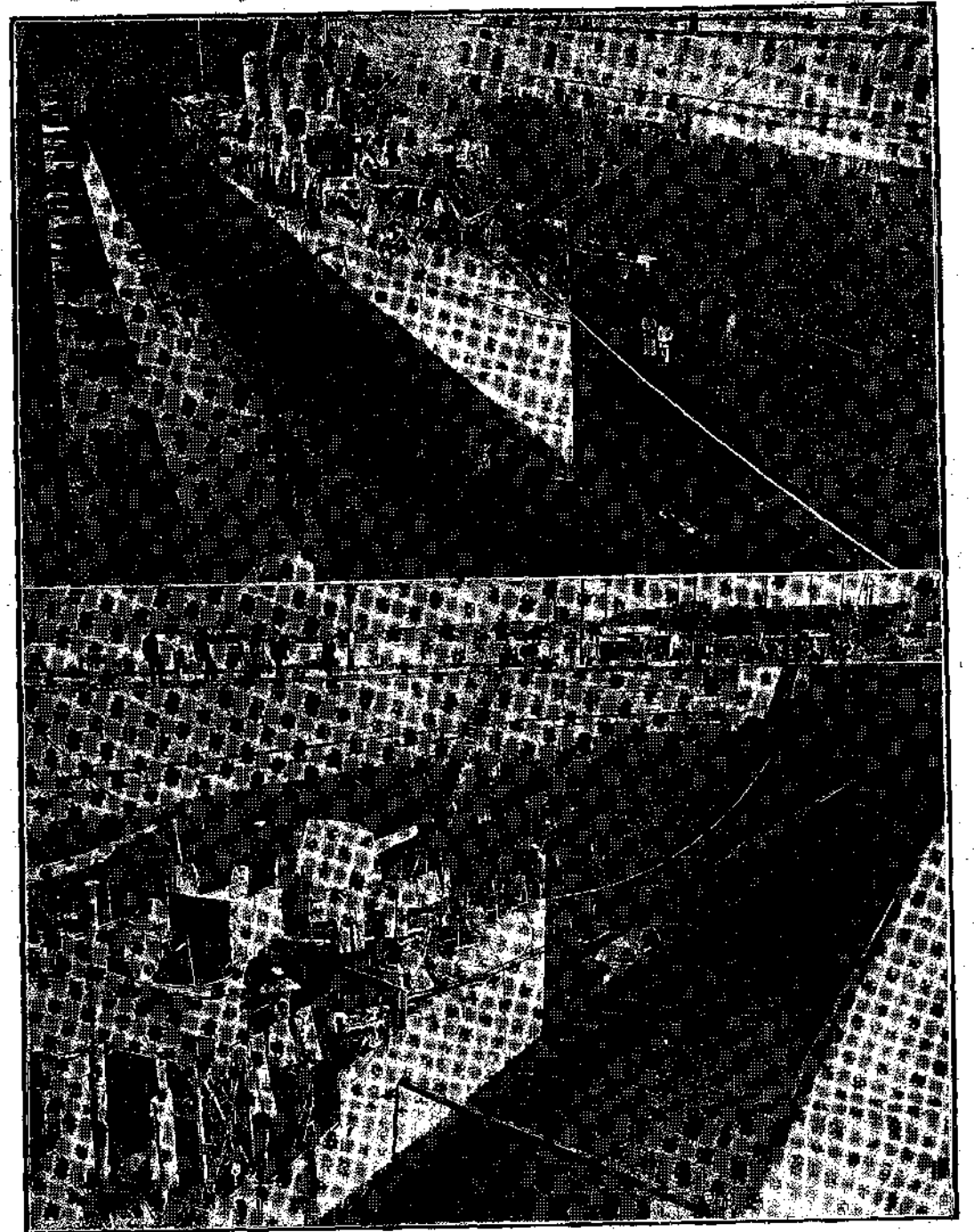
Κατεβαίνω, κατεβαίνω, τὸ φῶς ὀλιγοστεύει, γίνεται ὄλο κιὸ σκοτάδι γύρω μου, βλέπω τὴν γῆ καὶ θυμοῦμαι ποιὸς εἶμαι. Βλέπω πόλεις, ἀνεμο, καπνὸ... Ἐκεῖ διὰ μιᾶς σταματῶ. Κυτᾶζω γύρω παντοῦ θάλασσα. Δὲν αἰσθάνομαι πιὰ ἐδνυχία, ὄλο σὲ πέτρες πέφτω κ' ἀρχίζω νὰ κρυώνω. Κάτω ἀπ' τὰ πόδια μου εἶναι ἄσπρος ἄμμος κ' ἀπάνω μου βλέπω ὄλο νερό. Κολυμπῶ λίγο, περνώ κοντὰ σὲ περίεργα φυτὰ, φυτὰ μὲ μεγάλα παχειὰ φύλλα, λουλουδιὰ θαλασσένια ποὺ γέρνουν καὶ κουνοῦν πάνω στὰ ψηλά τῶν κοτσάνια στελέχη — ἓνας κόσμος βουβὸς ποὺ δὲν ἀκούεται καμιὰ φωνή, μὰ ποῦ ὅλα ἐκεῖ μέσα

ζοῦν καὶ κουνιοῦνται. Κολυμπῶ πάλι λίγο καὶ φτάνω σ' ἓνα κοραλόδεντρο. Μὰ δὲν εἶχε πιὰ κοράλια ἦταν ὅλα κομμένα μὰ εἶπα: κάποιος ἦτον ἐδῶ πρὶν ἀπὸ μένα! Καὶ δὲν αἰσθανόμουν πιὰ τόσο ζοημος, ἐπειδὴ ἄλλος ἄνθρωπος εἶχε περάσει ἀπὸ κεῖ πρὶν ἀπὸ μένα. Κολυμπῶ πάλι, θέλω νὰ φτάσω στὴν ξηρὰ, μὰ προχωρῶ μόνο λίγο καὶ σταματῶ σταματῶ γιατί μπροστά μου βλέπω ἓναν ἄνθρωπο ξαπλωμένο κατὰ γῆς εἶναι μιὰ γυναῖκα μακριὰ κ' ἀδύνατη κ' εἶναι πεσμένη πάνω σὲ μιὰ πέτρα, καταξερσισμένη. Τὴν ἀγγίζω καὶ βλέπω πὼς τὴν γνωρίζω μὰ εἶναι πεθαμένη κ' ἐγὼ δὲν καταλαβαίνω πὼς εἶναι πεθαμένη ἀφοῦ τὴν ἀναγνωρίζω ἀπ' τὸν σταυρὸ τῆς μὲ τις πράσινες πέτρες. Εἶναι ἡ ἴδια ποὺ τὴν εἶχα ἀκολουθήσει ὡς τὸ πέρασμα μὲ τις ἀοιδιμημένες κάμαρες. Θέλω νὰ κολυμπήσω καὶ νὰ φύγω, ὅμως μένω καὶ προσπαθῶ νὰ τῆς ἀλλάξω τὴν θέσι τῆς εἶναι πεσμένη φαρδιά πλατεῖα πάνω σὲ μιὰ μεγάλη πέτρα καὶ μοῦ ἔκανε τρόμο νὰ τὴν βλέπω ἔτσι. Βαστᾶ τὰ μάτια τῆς ὀρθάνοιχα, μὰ ἐγὼ τὴν πιάνω καὶ τὴν τραβῶ ὡς σ' ἓνα μέρος πούχει ἀμμοδιά καὶ βλέπω τὸν σταυρὸ στὸν λαιμὸ τῆς καὶ τὸν χῶνω κάτω ἀπ' τὸ φῶρέμα τῆς γιὰ νὰ μὴ τῆς τὸν πάρουν τὰ ψάρια. Ἐπειτα κολυμπῶ πάλι καὶ φεύγω...

Καὶ τὸ ἄλλο πρωτὸ μοῦ διηγήθησαν πὼς αὐτὴ ἡ κυρία πέθανε τὴν νύχτα: μπρὸς στὴν κινεζικὴ συνοικία εἶχε ριχτῆ μέσα τὴν θάλασσα τὴν βροχικὴν τὸ πρωτὸ. Εἶναι πολὺ περίεργο, μὰ ἀλήθεια ἦταν πεθαμένη. Ἴσως νὰ μπορέσω πάλι νὰ τὴν ἀπαντήσω, ἀν δοκιμάσω! σπερδήμα. Καὶ κάπνισα ἄλλη μιὰ φορὰ ὕπιο γιὰ νὰ τὴν ἀπαντήσω, μὰ δὲν τὴν εἶδα.

Τὶ περίεργο ποῦ ἦταν! Μὰ κ' ἀργότερα μιὰ φορὰ συνέβηκε πάλι κάτι. Εἶχα γυρίσει στὴν Εὐρώπη κ' ἤμουν στὸν τόπο μου. Μιὰ νύχτα ποὺ ἔκαμε ζέστη, τριγυροῦσα στοὺς δρόμους, ἔφρασα κάτω στὸν λιμένα κοντὰ στὶς μηχανές κ' ἐκεῖ στάθηκα κ' ἄκουα τὸν θόρυβο ποὺ ἐρχόταν ἀπ' τὰ πλοῖα. Ὅλα ἦταν ἤσυχια, οἱ μηχανές ἦταν ἀκίνητες. Ἐπὶ τέλους κουράσθηκα, μὰ δὲν ἤθελα καὶ νὰ γυρίσω σπίτι γιατί ἔκανε τόση ζέστη ἀνέβηκα ἀπάνω σὲ μιὰ μηχανὴ ἐκεῖ καὶ κάθισα. Καὶ ἡ νύχτα ἦτον τόσο ζέστη καὶ ἤσυχια δὲν μπόρεσα νὰ βαστάξω ξυπνὸς κ' ἀποκοιμήθηκα βαρεῖα.

Ξυπνῶ ποὺ ἄκουω μιὰ φωνὴ νὰ μὲ φωνάζῃ κυτᾶζω γύρω: μιὰ γυναῖκα στέκεται κάτω στὸν δρόμο. Εἶναι ψηλὴ κ' ἀδύνατη ὅταν ἤρπλόγα τοῦ φαναριοῦ μεγαλώνει μπορῶ καὶ διακρίνω πὼς τὰ ρούχα τῆς εἶναι πολὺ λεπτά.

ΤΟ ΑΝΤΙΤΟΡΦΙΛΛΙΚΟΝ "ΝΑΥΚΡΑΤΟΥΣΑ" ΕΙΣ ΤΑΣ ΔΕΣΑΜΕΝΑΣ ΠΕΙΡΑΙΕΣ
Φωτογρ. Κ. Α.

Εικόνες από την επιστράτευση — "Εφεδρικοί εις τὸν κήπον τοῦ Ζαπτείου"

Χαιρετώ.

— Βρέχει, λέγει εκείνη.

Ἐγὼ δὲν ἔβλεπα νὰ βρέχη, μὰ ἂν βρέχη, τότε βέβαια εἶναι προτιμότερο νὰ πάω κάπου νὰ προσταλαχθῶ ἀπ' τὴν βροχή. Καὶ κατεβαίνω ἀπ' τὴν μηχανή. Τὴν ἴδια στιγμή ἀρχίζουν οἱ ρόδες νὰ γυρνοῦν, σίδηρα ἀνεβοκατεβαίνουν — ἡ μηχανή δουλεύει. Μ' ἂν δὲν εἶχα φύγει στὴν ὥρα, θὰ μὲ εἶχε ξεσκίσει, θὰ μὲ εἶχε κάνει χίλια κομμάτια· αὐτὸ ἀμέσως τὸ κατάλαβα.

Κυτάζω γύρω· ἀλήθεια ἀρχίζει λίγο νὰ βρέχη· ἡ κυρία κίνησε κι' ὄλας νὰ φύγη, τὴν ἔβλεπα ἔμπρός μου καὶ ἤξερα ποιά εἶναι, εἶχε καὶ τὸν σταυρὸ στὸν λαιμὸ τῆς· ἀμέσως τὴν εἶχα ἀναγνωρίσει, μὰ ἔκανα σὰν νὰ μὴ τὴν γνώριζα. Τώρα ἤθελα πάλι νὰ τὴν προσφάσω κι' ἄρχισα νὰ πηγαίνω κατόπιν τῆς ὄσο πιὸ γλήγορα μποροῦσα· μὰ δὲν τὴν προσφάινω. Δὲν περπατᾷ, δὲν πατᾷ μὲ τὰ πόδια τῆς, πετᾷ, πλέει μέσ' τὸν ἀέρα, στρίβει σὲ μιὰ γωνιά καὶ χάνεται.

Εἶναι τέσσερα χρόνια ἀπὸ τότε.

Ὁ Νάγκελ σταμάτησε. Ὁ ἰατρός ἐφαίνετο νάχη τὴν πιὸ πολλή ὄρεξι νὰ γελάσῃ· ὁμως λέγει ὄσο πιὸ σοβαρὰ μπορεῖ:

— Κι' ἀπὸ τότε δὲν τὴν ξαναεἶδατε πιά;

— Πῶς, σήμερα τὴν εἶδα πάλι. Γι' αὐτὸ τοῦ καὶ τοῦ αἰσθάνομαι ἕναν φόβο νὰ μὲ πιάνη. Στεκόμουν στὸ παράθυρο τῆς κἀμαρᾶς μου καὶ κύταζα ἔξω στὸν δρόμο· ἐκεῖ τὴν εἶδα νάρχεται ἴσια πρὸς ἐμένα ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος τῆς ἀγορᾶς σὰν νὰ ἤρχετο ἀπὸ τὴν προκυμαία κι' ἀπὸ τὴν θάλασσα, στάθηκε μπρὸς στὰ παράθυρά μου καὶ κύταζε ἀπάνω. Δὲν ἤμουν βέβαιος ἂν ἦτον ἐμένα ποὺ κύταζε γι' αὐτὸ ἔφρυγα καὶ

πῆγα σ' ἕνα ἄλλο παράθυρο. Τότε γύρισε τὸ κεφάλι τῆς καὶ μὲ κύταξε ἐκεῖ ποὺ ἤμουν. Τότε τὴν χαιρέτησα, μὰ ἐκείνη· ἀμέσως γύρισε κι' ἔφυγε πάλι, πλέοντας μέσ' στὸν ἀέρα, ἀπ' τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς πρὸς τὴν προκυμαία. Ὁ μικρὸς σκύλος, ὁ Γιάκοπσεν, πετάχτηκε ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο καὶ γαύγισε ἀγριεμένος. Ὅλα αὐτὰ μοῦκάναν τόση ἐντύπωση. Τόσον καιρὸ τὴν εἶχα σχεδὸν ξεχάσει κι' ἔξαφνα σήμερα μοῦ παρουσιάζεται πάλι. Ἴσως νὰ ἤθελε νὰ μοῦ πῆ νὰ προσέχω μὴ μοῦ συμβῆ τίποτα κακό.

Ὁ γιατρός ξέσπασε σὲ γέλια.

— Naί, εἶπε, ἤθελε νὰ σᾶς πῆ νάρχεστε ἐδῶ σήμερα τὸ ἀπόγευμα.

— Βέβαια ἔκανε λάθος αὐτὴν τὴν φορὰ δὲν ὑπάρχει κανένας κίνδυνος· μὰ τὴν ἄλλη φορὰ ἦτον ἡ μηχανή ποὺ ἀλλιῶς θὰ μὲ εἶχε κάνει κομμάτια. Γι' αὐτὸ φοβήθηκα λίγο. Μὰ αὐτὴν τὴν φορὰ δὲν πιστεύω νὰ σημαίνει τίποτα· ἔ; Χί, χί, εἶναι ὁμως ἀστεία ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία.

— Νευρικότης καὶ δεισιδαιμονία! εἶπε ὁ γιατρός ξηρὰ. Τότε ἄρχισε ὁ καθένας νὰ διηγῆται ἱστορίες. Τὸ ρολοῖ τῆς ἐκκλησίας χτυποῦσε μιὰ ὥρα μετὰ τὴν ἄλλη, πλησίαζε τὸ βράδυ. Ὁ Νάγκελ ἔμεινε σιωπηλός, κρύωνε. Ἐπὶ τέλους σηκώθηκε γιὰ νὰ φύγη. Δὲν μποροῦσε βέβαια νὰ ἐπιφορτίσῃ τὴν Δάγνη μὲ τὸ γράμμα· δὲν πειράζει ἴσως θὰ μποροῦσε αἴριο νὰ ξαναδῆ τὸν γιατρὸ καὶ νὰ τοῦ τὸ δώσῃ. Ἡ εὐθυμὴ του διάθεσις τοῦ εἶχε περάσει ἐντελῶς.

Γιὰ μεγάλη του ἀπορία σηκώθηκε κι' ἡ Δάγνη ὅταν ετοίμαζετο αὐτὸς νὰ φύγη. Εἶπε:

— Διηγείσθε πάντα τόσο τρομακτικὰ πράματα, ποὺ μὲ πιάνει κι' ἐμένα φόβος. Θέλω

κι' ἐγὼ νὰ πάω τώρα σπῆτι πρὶν σκοτεινιάσῃ περισσότερο.

Βγήκαν μαζί ἀπ' τὸ περιβόλι. Τοῦ Νάγκελ τὸ αἷμα ζεσταθῆκε πάλι ἀπ' τὴν χαρὰ του· ἴσως τώρα νὰ μποροῦσε νὰ τῆς δώσῃ καὶ τὸ γράμμα! Καλύτερη εὐκαιρία δὲν θὰ τοῦ τύχαινε ποτέ!

— Δὲν εἶπατε, πῶς θέλατε κάτι νὰ μοῦ πῆτε; τοῦ φώναξε ὁ γιατρός.

— Ὅχι, δὲν ἦταν τίποτα, ἀπήντησε λίγο σατισμένος, ἤθελα μόνο νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ ποὺ τόσον καιρὸ εἶχα νάρθω. Ἄντιο.

Ἐνῶσφ κατέβαιναν τὸν δρόμο ἦταν κι' οἱ δύο ἀνήσυχτοι, κι' ἡ Δάγνη ἦτον ἀνήσυχτη. Εἶπε κάτι γιὰ τὸν καιρὸ: τί γλυκεῖα βραδυά!

Naί, ἡσυχὴ καὶ γλυκεῖα!

Κι' αὐτὸς δὲν ἤξερε τί νὰ πῆ, περπατοῦσε καὶ τὴν ἐκύταζε· εἶχε πάλι τὰ βελουδένια τῆς μάτια, εἶχε τὴν ξανθὴ τῆς πλεξούδα ποὺ τὴς ἐκρέμετο στὴς πλάτες. Ὅλοι του οἱ πόθοι ζύπνησαν πάλι. Μεθοῦσε ἀπὸ ἀγάπη ποὺ τὴν ἐνοιῶθε ἔτσι κοντὰ του. Κάθε φορὰ ποὺ τὴν ἔβλεπε ἦτον καὶ πιὸ ὄραία! Τὰ ἔχασε ὄλα, ἔχασε πῶς τὸν περιγέλασε, ἔχασε πῶς τοῦ εἶχε πάρει τὴν Μάρθα καὶ πῶς τόσο ἄσπλαχνα τὸν εἶχε τυρανῆσει μ' ἕνα μαντίλι τῆς. Ἀναγκάσθηκε νὰ γυρίσῃ ἀπ' τὸ ἄλλο μέρος γιὰ νὰ μὴ ξεσπάσῃ πάλι ἡ ὀρμή του. Ἐπρεπε τώρα νὰ

κρατηθῆ, δύο φορές τὴν εἶχε κι' ὄλας κάνει νὰ θυμώσῃ. Ἦτον ἄνδρας ἐπὶ τέλους! Καὶ βράσταξε σχεδὸν τὴν ἀναπνοή του γιὰ νὰ μαζέψῃ δύναμι.

Εἶχαν φτάσει ὄς τὸν μεγάλο δρόμο· τὸ ξενοδοχεῖο ἦτον δεξιά. Ἡ Δάγνη ἐφαίνετο σὰν νὰ ἤθελε νὰ πῆ κάτι. Σιωπηλός ὁ Νάγκελ περπατοῦσε κοντὰ τῆς· ἄρα γε θὰ μποροῦσε νὰ πῆγαινε μαζί τῆς μέσ' ἀπ' τὸ δάσος; Διὰ μιᾶς τὸν κύταζε ἐκείνη καὶ εἶπε:

— Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν διήγησί σας! Φοβάστε ἀκόμα; Δὲν πρέπει νὰ φοβάστε!

Σὰν μιὰ ἄλλη φορὰ πρὶν, σχεδὸν σὰν μιὰ ἄλλη φορὰ πρὶν: ἀναστενάξατε; γιατί ἀναστενάξατε; Naί, σήμερα ἦταν καλὴ· ἀμέσως θὰ φέρῃ τὸν λόγο γιὰ τὸ γράμμα.

— Θὰ ἤθελα νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοῦ κάνατε μιὰ χάρη, εἶπε· μὰ δὲν ξέρω ἂν ἔχω τὸ δικαίωμα. Ἴσως δὲν θὰ θέλετε πιά νὰ μοῦ κάνατε καμιά χάρη!

— Πῶς, μὲ πολλὴ εὐχαρίστησι μάλιστα.

Μὲ πολλὴ εὐχαρίστησι, εἶπε! Καὶ ἔφαξε στὴν τσέπη του γιὰ τὸ γράμμα.

— Ἦθελα νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ φροντίσετε αὐτὸ τὸ γράμμα. Εἶναι μόνο μιὰ σημειώσις, κάτι... naί, δὲν εἶναι καὶ πολὺ σπουδαῖο, μὰ... Εἶναι γιὰ τὴν Μάρθα Γούδε· ἴσως νὰ ξέρετε ποῦ εἶναι ἡ κυρία Γούδε; Ἐχε φύγει.

Εικόνες ἀπὸ τὴν ἐπιστράτευση — Ἐπίταξις κηθῶν εἰς τὸν Πειραιᾶ — Φωτογρ. Κ. Α.

Ἡ Δάγνη στάθηκε. Ἐνα παραξένο, ἀόριστο βλέμμα βγήκε ἀπὸ ἐκείνα τὰ γαλανὰ μάτια· μιὰ στιγμή στάθηκε ἐντελῶς ἀκίνητη.

— Γιὰ τὴν κυρία Γούδε; εἶπε.

— Ναί. Ἄν θέλετε νάχετε τὴν καλοσύνη; Μὰ ἔχει καιρὸ, δὲν βιάζει...

— Πῶς, πῶς! εἶπε ἀμέσως ἡ Δάγνη. Δόστε μοῦ το, θὰ τὸ φροντίσω ἐγὼ ἕνα γράμμα ἀπὸ σᾶς γιὰ τὴν κυρία Γούδε. Κι' ἀφοῦ ἔβαλε τὸ γράμμα στὴν τσέπη τῆς χαιρέτησε μὲ τὸ κεφάλι τῆς καὶ εἶπε:

— Λοιπὸν, χάριμα πολὺ πού σᾶς εἶδα. Τώρα πρέπει νὰ πηγαίνω.

Καὶ τὸν κυτάξε πάλι κ' ἔφυγε.

Ἐκεῖνος ἔμεινε στὴν θέσι του. Γιὰ τοῦ εἶχε μιλῆσει τόσο βιαστικά; Ὅμως δὲν τὸν εἶχε κυτάξει θυμωμένα ἴσια ἴσια. Καὶ ὅμως εἶχε φύγει ἔτσι διὰ μιᾶς. Τώρα ἔστριβε στὸν δρόμο τῆς ἐκκλησίας... τώρα χάθηκε...

Ὅταν δὲν τὴν ἔβλεπε πιά, ἀνέβηκε στὸ ξενοδοχεῖο του... Φοροῦσε σήμερα ἕνα δλόασπρο καπέλο. Καὶ τὸν εἶχε κυτάξει τόσο παραξένα...

XXII

Τὸν εἶχε κυτάξει τόσο παραξένα! Δὲν μπορούσε νὰ τὴν καταλάβῃ. Τὴν πρώτη φορὰ πού θὰ τὴν ξανάβλεπε πάλι, θὰ προσπαθοῦσε νὰ τὰ διορθώσῃ ἂν τὴν εἶχε προσβάλλει σήμερα. Τί βαρὺ πού ἦτον τὸ κεφάλι του! Μὰ δὲν εἶχε τίποτα νὰ φοβηθῇ· δόξα τῷ Θεῷ.

Κάθισε στὸν καναπέ κ' ἄρχισε νὰ φυλλομετρᾷ ἕνα βιβλίον· μὰ δὲν διάβαζε. Ἐπειτα σηκώθηκε καὶ πῆγε στὸ παράθυρο· δὲν τ' ὁμολογοῦσε στὸν ἑαυτὸ του, μὰ ἀλήθεια σχεδὸν δὲν τολμοῦσε νὰ κυτάξῃ ἔξω στὸν δρόμο, ἀπὸ φόβο μὴ τυχὸν καὶ ξαναδῇ πάλι τίποτα καὶ τὸν φοβίσῃ. Τὰ γόνατά του ἄρχισαν νὰ τρέμουν· τί νὰ εἶχε; Κάθισε πάλι στὸν καναπέ κ' ἄφησε τὸ βιβλίον νὰ πέσῃ κατὰ γῆς. Τὸ κεφάλι του ἦταν σὰν νὰ χτυποῦσαν σκεπάρνια, σὰν νὰ ἦτον ἀρρωστος. Βέβαια εἶχε πυρετό· αὐτὲς τὶς δυὸ νύχτες πού εἶχε πάει στὸ δάσος, τὸ κρῦο θὰ τὸν εἶχε διαπεράσει ὡς στὸ κόκκαλο. Ὅταν ἐκάθετο στὸ περιβόλι τοῦ γιατροῦ εἶχε αισθανθῇ κ' ἔλας ὄγος.

Μὰ δὲν θὰ ἦτον τίποτα, θὰ περνοῦσε! Δὲν συνειδίξε αὐτὸς νὰ προσέξῃ τέτοια μικρὰ κρυολογήματα· αἴθριο θὰ εἶναι πάλι καλά! Χτύπησε τὸ κροῦνον καὶ παραγγείλε κονιακ· μὰ καὶ τὸ κονιακ δὲν τοῦκανε τίποτα, οὔτε κἂν τὸν ἔλασε ἂν καὶ ἤπιε πολλὰ ποτηράκια. Τὸ χειρότερον ἦτον πού καὶ ὁ νοῦς του ἄρχισε νὰ σκοτιζέται· δὲν μπορούσε πιά νὰ ξεσκεφθῇ καθαρά.

Μιὰ ὥρα πέρασε. Πῶς αισθάνετο ἔτσι κουρασμένος! Γιὰτὶ κουνούσαν οἱ κουρτίνες τόσο πολὺ ἐνῶ δὲν φυσοῦσε καθόλου ἀνεμος. Μήπως ἐσημάνει τίποτε αὐτό; Σηκώθηκε πάλι καὶ κύταξε μὲς στὸν καθρέφτη ἦτον ἔλεεινός ναί, τὰ μαλλιά του ἦτον πολὺ γκριζὰ καὶ τὰ μάτια του ἦταν κόκκινα στὶς ἄκρες... Φοβάστε ἀκόμα; δὲν πρέπει νὰ φοβάστε... Γλυκεῖά μου Δάγνη! Ἄχ, ἕνα δλόασπρο καπέλο...

Χτυπᾷ ἡ πόρτα καὶ μπαίνει μέσα ὁ ξενοδόχος. Τοῦ φέρνει ἐπὶ τέλους τὸν λογαριασμό του, ἕναν μεγάλο λογαριασμό, δυὸ κόβλες. Χαμογελᾷ κ' εἶναι πολὺ εὐγενής.

Ὁ Νάγκελ βιάζει ἀμέσως τὸ πορτοφόλι του κ' ἀρχίζει νὰ γυρεύῃ, κ' ἐνῶ γυρεύει ρωτᾷ, τρέμοντας ἀπὸ κακὰ προαισθήματα· πόσο εἶναι ὁ λογαριασμός; ὁ ξενοδόχος τοῦ λέγει: ἔχει ἀκόμα καιρὸ ὡς αἴθριο, δὲν βιάζει, καμιά ἄλλη μέρα...

Ποῖος ξέρεῖ ἂν θὰ μπορούσε κ' ἔλας νὰ πληρώσῃ ἴσως καὶ νὰ μὴ μπορούσε! Γυρεύει καὶ δὲν βρίσκει χρήματα. Τί; δὲν εἶχε πιά; Πετᾷ τὸ πορτοφόλι του κ' ἀρχίζει νὰ ψάχνῃ τὶς τσέπες του· εἶναι ἀπελπισμένος· στὸ τέλος χώνει τὰ χέρια του στὶς τσέπες τοῦ πανταλονιοῦ, βγάζει μερικὰ χαλασμένα καὶ λέγει:

— Ἐχω ἐδῶ μερικὰ χρήματα, μὰ βέβαια δὲν θὰ φτάνουν, βέβαια δὲν φτάνουν μετρήστε κ' ἐσεῖς.

— Ὅχι, λέγει κ' ὁ ξενοδόχος, δὲν φτάνουν. Ζεστάθηκε ὁ Νάγκελ, ἰδρώσει τὸ μετωπὸ του· λέγει νὰ δώσῃ αὐτὲς τὶς λίγες κορώνες τοῦ ξενοδόχου ὡς πού νὰ βρῇ τᾶλλα του χρήματα καὶ γυρεύει ὡς καὶ στὶς τσέπες τοῦ γελέκου του νάβρῃ κ' ἄλλα χαλασμένα. Μὰ δὲν βρίσκει τίποτα. ἴσως ὅμως νὰ μπορούσε νὰ δανειστῇ ἀπὸ κανέναν ἴσως νὰ τοῦκανε κανεὶς αὐτὴν τὴν χάρη. Ἄχ, Θεέ, ἴσως, ἂν παρακαλοῦσε, νὰ βρισκόταν κανεὶς νὰ τοῦ δανείσῃ!

Ὁ ξενοδόχος δὲν εἶναι πιά γελαστός· ἀκόμα καὶ τὴν εὐγένεια ἀφήνει κατὰ μέρος· παίρνει τὸ πορτοφόλι τοῦ Νάγκελ πού εἶναι ἀπάνω στὸ τραπέζι κ' ἀρχίζει νὰ ψάχνῃ ὁ ἴδιος.

Ναί, κυτάξτε κ' ἐσεῖς, λέγει ὁ Νάγκελ. Μὰ βλέπετε καὶ μόνο σας πῶς εἶναι ὄλο χαρτιά. Δὲν τὸ χωρεῖ ὁ νοῦς μου.

Μὰ ὁ ξενοδόχος ἀνοίγει τὸ μέσα μέσα χώρισμα τοῦ πορτοφολιοῦ, διὰ μιᾶς λάμπει τὸ πρόσωπό του καὶ σὰν χαμένος φωνάζει:

— Νὰ τα, ἐδῶ εἶναι! Χιλιάδες εἶν' ἐδῶ. Χωρατεύατε λοιπὸν θέλατε μόνο νὰ δῆτε ἂν καταλαβαίνατε ἀπὸ χωρατιά;

Ὁ Νάγκελ ἔγινε χαρούμενος σὰν παιδί. Ἀνέπνευσε πάλι ἑλαφρὰ καὶ εἶπε:

Ἐσθῆροι εἰς τὴν αἴθλην τοῦ Πανεπιστημίου — Δεξιὰ κληρὸν τῆς στήλης ὁ κ. Σπύρος Μαρσούκας — Φωτογρ. Κ. Α.

— Ναί, βέβαια, χωρατεύα· ἔτσι μοῦ κατέβηκε νὰ κάνω ἕνα μικρὸ χωρατό. Ναί, ἔχω ἀκόμα πολλὰ χρήματα, δόξα τῷ Θεῷ γιὰ δῆτε, καλέ, γιὰ δῆτε!

Ἦταν πολλὰ χαρτονομίσματα, ἕνα σωρὸ κομμάτια ἀπὸ χίλιες κορώνες τὸ καθένα. Ὁ ξενοδόχος εἶχε νὰ πᾶν ν' ἀλλάξῃ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ πάρῃ τὴν πληρωμὴ του. Καὶ πολλὴ ὥρα ἔπειτα ἀφοῦ εἶχε φύγει, τοῦ Νάγκελ τὸ μετωπὸ ἔλαμπε ὁ ἰδρώτας κ' ἔτρεμε ὀλόκληρος ἀπ' τὴν πολλὴ του ταροχή. Ἄχ, τί ἐξαντλημένος πού ἦτον καὶ πῶς βούιζε τὸ κεφάλι του!

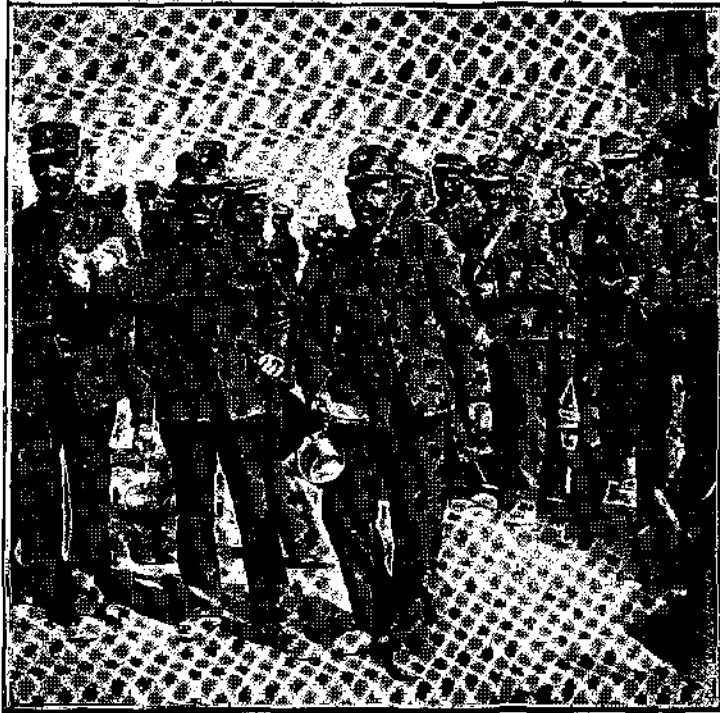
Σὲ λίγο ἔπεσε ἀπάνω στὸν καναπέ σ' ἕναν ἀνήσυχον ὕπνο· μιλοῦσε δυνατὰ, τραγουδοῦσε, φώναζε νὰ τοῦ φέρουν κονιακ κ' ἔπινε μισοκοιμισμένος καθὼς ἦτον. Ἡ Σάρα ἦτον ὄλην τὴν ὥρα στὴν κάμαρά του καὶ ἂν καὶ τῆς μιλοῦσε ἀδιάκοπα, καταλάβαινε πολὺ λίγα ἀπ' ὅσα τῆς ἔλεγε. Κοιτόταν ἐκεῖ μὲ κλειστὰ μάτια.

Ὅχι, δὲν θέλει νὰ γδυθῇ, λέει τί ἰδέα! μέρα μεσημέρι! ἀφοῦ ἄκουε ἀκόμα καὶ τὸ κελᾶδημα τῶν πουλιῶν. Οὔτε τὸν γιατρό νὰ μὴ φωνάζῃ, δχι ὁ γιατρός θὰ τοῦδινε μόνο μιὰ κίτρινη ἀλοιφή καὶ μιὰ ἄσπρη ἀλοιφή, κ' αὐτὲς τὶς δύο ἀλοιφὲς ὠρισμένως θὰ τὶς μπερδεύουν καὶ θὰ τοῦ τὶς ἔβαζαν στραβά κ' ἔτσι ἀμέσως θὰ τὸν σκότωναν. Ἀπὸ αὐτὸ πέθανε κ' ὁ Κάρλεν τὸν θυμᾶται τὸν Κάρλεν; ἀπὸ αὐτὸ βέβαια

πέθανε κ' ἐκεῖνος. Ὅπως κ' ἂν εἶναι ὅμως, τοῦ Κάρλεν τοῦ εἶχε μπῆ κ' ἕνα κόκκαλο ψαριοῦ μὲς στὸν λαιμό του, κ' ὅταν ἤρθε ὁ γιατρός μὲ τὰ γιατρικά του, τότε φανερώθηκε πῶς ἕνα ποτήρι καθαρὸ νερὸ τὸν ἔκανε τὸν κακομοῖρη νὰ πνιγῇ. Χί, χί, χί, ἂν καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ γελᾷ κανεὶς γι' αὐτό. Σάρα, νὰ μὴ νομίζῃς πῶς εἶμαι μεθυσμένος, ἀκούς; Νά, μέτρα τὰ κουμπιά μου νὰ δῆς ἂν εἶμαι μεθυσμένος, Σάρα...! Γιὰ ἄκου, τώρα ἀρχίζουν καὶ γυρνοῦν οἱ μύλοι, οἱ μύλοι τῆς πόλεως! Θεέ μου, οὐ τί κορακοφωλῆ πού ζῆς μέσα, Σάρα! θὰ ἤθελα νὰ σ' ἐλευθέρωνα ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς σου ὅπως εἶναι γραμμένο. Ἄ στὸν διάβολο! Ἄ στὸν διάβολο! Καὶ δὲν μοῦ λές ποιὸς εἶσαι; Εἰστε ὄλοι σας ψεῦτες καὶ ὑποκριτές, ὄλους σας θὰ σᾶς πιάσω. Δὲν τὸ πιστεύεις; Ἐνοια σου, ὄλους σᾶς ὑποπτεύομαι. Εἶμαι πεπεισμένος πῶς ὁ ὑποπλοίαρχος Χάνσεν ὑποσέδηκε τοῦ Μινούττα δυὸ πονακίμια, μὰ δὲν τᾶλαβε ἀκόμα. Καὶ νομίζεις πῶς ὁ Μινούττας τολμᾷ νὰ πῇ τὴν ἀλήθεια; Λοιπὸν ἀκουσέ με ἐμένα νὰ σ' εἰπῶ: ὁ Μινούττας δὲν τολμᾷ νὰ πῇ τὴν ἀλήθεια· ἀπέφυγε νὰ δώσῃ ἀπάντησι. Ἄν δὲν κάνω λάθος, κύριε Γκρέγκναρντ, κάθεσαι πάλι καὶ γελᾷς πίσω ἀπ' τὴν ἐφημερίδα σου; ἔ; ἄς εἶναι, μοῦ εἶναι καὶ πολὺ ἀδιάφορο τί κάνεις. Εἶσαι ἀκόμα ἐδῶ, Σάρα; Καλά, ἂν καθίσης ἀκόμα πέντε λεπτά ἐδῶ μαζί μου θὰ σοῦ διηγηθῶ κάτι, θές; Μὰ φαντάσου· πρὶν ἕναν ἄνθρωπο πού σιγὰ σιγὰ τοῦ πέφτουν τὰ φρύδια του, μπορεῖς νὰ τὸ βάλῃς αὐτὸ στὸν νοῦ σου; Πού τοῦ πέφτουν τὰ φρύδια του. Ἐπειτὰ ἀπὸ αὐτὸ πρέπει νὰ σοῦ κάνω τὴν ἐρώτησι: ἔαπλωσες ποτὲ σ' ἕνα κρεββάτι πού ἔτριξε; Μέτρα τὰ κουμπιά γιὰ νὰ ξέρῃς ἂν ἔαπλωσες ποτὲ ἢ δχι· γιὰτὶ σὲ ὑποπτεύομαι. Ἄλλως τε ὄλους ἐδῶ στὴν πόλι τοὺς ὑποπτεύομαι. Κ' ἔκανα καλὰ τὴν δουλειά μου· σᾶς ἔδωσα συγχρόνως περίπου εἴκοσι διάφορα θέματα ὁμιλίας γιὰ νάχετε δουλειὰ καὶ σᾶς ἔκανα τὴν ζωὴ σας ἄνω κάτω. Χά, χά, πῶς γυρίζαν οἱ μύλοι καὶ πῶς βούιζαν! Καὶ λοιπὸν, ὕστερ' ἀπ' ὅλα αὐτὰ σᾶς συμβουλεύω, τετιμημένη παρθένος Σάρα, νὰ πίνῃς τὸ ζουμί ἐνόσω εἶναι ζεστό· γιὰτὶ ἂν περιμένῃς, κρυώνει, καὶ νὰ μὲ πάρῃ ὁ διάβολος ἂν τότε μένῃ τίποτ' ἄλλο παρὰ μόνο νερό... Κι' ἄλλο κονιακ, Σάρα, ἔχω πονοκέφαλο, κ' ἀπ' τὰ δύο μέρη τοῦ κεφαλιοῦ, ἄχ καὶ πονεῖ τόσο πολὺ...

— Δὲν θέλετε νὰ πάρετε κάτι ζεστό; ρώτησε ἡ Σάρα.

Κάτι ζεστό, τί ἰδέες πού εἶχε πάντα! Στὴν στιγμή θὰ τὸ μάθαινε ὄλη ἡ πόλις πῶς πῆρε· καὶ ζεστό. Νὰ τὸ ξέρῃ καλά: αὐτὸς δὲν ἔχει

Εικόνες από τήν επιστράτειν — Ἡ ὄρα τοῦ σωσταίου — Φωτογρ. Κ. Α.

σκοπὸ νὰ προξενήσῃ δυοαρέσκαιες, θέλει νὰ εἶναι ὁ πῶ εὐσυνείδητος καὶ φιλήσυγος κάτοικος τῆς πόλεως, μόνο μὲ ἀδεια νὰ περνᾷ ἀπ' τὸν δρόμο τῆς ἐκκλησίας καὶ ποτὲ νὰ μὴ βλέπῃ τὰ πρόματα ἄλλιῶς ἀπ' τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ὁρίζομαι στὸν Θεὸ πὼς ἔτσι εἶναι. . . Καὶ νὰ μὴ φοβάται ἡ Σάρα. Ἔχει ἀλήθεια ποῦ καὶ ποῦ πόνους, μὰ ἴσια ἴσια γι' αὐτὸ δὲν γδύνεται ἔτσι θὰ περάσῃ πῶ γλήγορα. . .

Ἐγίνετο ὄλο χειρότερα κ' ἡ Σάρα ἄρχισε νὰ φοβάται θὰ προτιμοῦσε ν' ἀφευγε, μὰ ὁ Νάγκελ τὴν καταλάβαινε κάθε φορὰ πὼ ἐσηκῶνετο καὶ τότε τὴν ρωτοῦσε ἀν θέλῃ νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ. Λοιπὸν ἐπερίμενε ὡς πὼ νὰ κουραστῇ ἀπ' τὶς πολλές του δουλίας καὶ νὰ τὸν πάρῃ ὁ ὕπνος. Πῶς μιλοῦσε, ὄλο μὲ κλειστὰ μάτια, κατακόκκινος ἀπ' τὸν πυρετὸ. Τώρα εἶχε βρῆ, ἔλεγε, ἕναν καινούριο τρόπο νὰ καθάρσῃ ἀπ' τὶς ψύχρες τὶς φραγκοσταφυλιές τῆς κυρίας Στένεροσεν: μὰ μέρα θὰ πήγαινε σ' ἕνα μαγαζὶ καὶ θ' ἀγόραζε ἕναν κουβὰ γεμάτο νέφτι, ἔπειτα θὰ πηγαινε στὴν ἀγορὰ, θ' ἀβγαζε τὰ παπούτσια του καὶ θὰ τὰ γέμιζε νέφτι. Ἐπειτα θὰ τ' ἀναβε καὶ τὰ δύο, τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο καὶ θ' ἀρχίσει

νὰ χορεύῃ γύρω μὲ τὶς κάλτσες, θὰ χορεύει καὶ θὰ τραγουδοῦσε. Αὐτὸ θὰ ἐγίνετο ἕνα πρωινὸ, θὰν θὰ ἦτον πάλι καλά. Θὰ ἔκανε σωστὸ ἱπποδρόμο, δλόκληρη παράστασι μὲ ἄλογα, κ' αὐτὸς θὰ χτυποῦσε μὲ τὸ καρτσίκι.

Ἐπειτα διασκέδαζε νὰ βερίσκῃ ἀστεία ὀνόματα καὶ τίτλους γιὰ τοὺς γνωρίμους του π. χ. τὸν Ράινερτ τὸν δικαστὴ τὸν ἔλεγε Μπίλγκε. κ' ἔλεγε πὼς Μπίλγκε εἶναι τίτλος. Κύριος Ράινερτ, ἀξιότιμος Μπίλγκε τῆς πόλεως, ἔλεγε. Ἐπειτα ἄρχισε νὰ σκέπτεται ὡς πόσο ὕψος νὰ ἔχουν στὸ σπῆτι τοῦ προξένου Ἄνδρέξεν οἱ κάμαρες ἀπ' τὸ πάτωμα ὡς στὸ ταβάνι. Τρεῖς πῆγες καὶ μισή, τρεῖς πῆγες καὶ μισή! φώναζε ἀδιάκοπα, τρεῖς πῆγες καὶ μισή, τὸ βρῆκα, τὸ βρῆκα! δὲν εἶναι ἔτσι; Ἀλήθεια, σοβαρὰ τὸ λέει! Τί νὰ κάνῃ πὼ εἶχε ἕνα κόκκαλο ψαριοῦ στὸν λαιμὸ, ἀλήθεια, δὲν λέει ψέματα, κ' ἀπὸ αὐτὸ αἱματώνει, καὶ πὼ πονεῖ κ' ὀλας. . .

Ἐπὶ τέλους κατὰ τὸ βράδυ τὸν πήρε καλὸς ὕπνος. Κατὰ τὶς δέκα ξύπνησε πάλι ἦτον μόνος κ' ἦτον ἀκόμα ξαπλωμένος στὸν καναπέ. Μὰ κουβέρτα πὼ τοῦ εἶχε ρίξει ἡ Σάρα ἀπάνω του, εἶχε πέσει κατὰ γῆς, μὰ δὲν ἐκρύωνε. Ἡ

Μετὰ τὴν διανομὴν τῶν δουλῶν — Φωτογρ. Κ. Α.

Σάρα τοῦ εἶχε κλείσει καὶ τὰ παράθυρα, μ' αὐτὸς τ' ἀνοίξε πάλι. Τοῦ φάνηκε ὡς τὸ κεφάλι του νὰ ἦτον πῶ ἐλαφρὸ, μὰ ἦτον πῶ κούρασμένος κ' ἔτρεμε. Ἐκεῖνος ὁ ἀόριστος φόβος τὸν ἐπίασε πάλι ἀν ἐτριζαν τὰ ἐπιπλα ἢ ἀν ἤχοιτο καμιά φωνὴ ἀπ' τὸν δρόμο τρόμαζε δλόκληρος. Ἴσως νὰ τοῦ περνοῦσε ἀν ἔπεφτε στὸ κρεββάτι κ' ἐκοιμάτο ὡς τὸ πρῶτ.

Δὲν μπορούσε ὄμως ν' ἀποκοιμηθῇ. Ἐμενε ἔτσι ξαπλωμένος κ' ἐσυλλογιζέτο ὄλα πὼ τοῦ συνέβηκαν αὐτὲς τὶς εἰκοσιτέσσερις τελευταῖες ὥρες, ἀπὸ χθὲς τὸ βράδυ πὼ εἶχε πᾶει στὸ δάσος καὶ πὼ εἶχε ἀδειάσει τὸ μποτιλάκι μὲ τὸ νερὸ ὡς τώρα πὼ καθύταν στὴν κάμαρά του ἐλευνὸς καὶ βασανισμένος ἀπ' τὸν πυρετὸ. Τί ἀτέλειωτη πὼ ἦταν αὐτὴ ἡ μέρα κ' αὐτὴ ἡ νύχτα! Κι' αὐτὸς ὁ φόβος δὲν τὸν ἀφήνε, δὲν τὸν ἀφήνε αὐτὸ τὸ φοβερὸ προαίσθημα πὼς κάποιον εἶναι ἕνας κίνδυνος, ἕνα δυστύχημα πὼ τὸν περιμένει. Τί εἶχε κάνει γιὰ νὰ βασανίζεσαι ἔτσι; Τί μουρμουρητὸ ἀκούετο γύρω στὸ κρεββάτι του! Ἐνα δυνατὸ βουητὸ γέμιζε ὄλην τὴν κάμαρα. Σταύρωσε τὰ χέρια του καὶ τοῦ φάνηκε πὼς τὸν ἔπαιρνε ὁ ὕπνος. . .

Ἐξαφνα κυτᾶζει τὸ δάχτυλό του καὶ βλέπει πὼς τοῦ λείπει τὸ δαχτυλίδι. Στὴν στιγμὴ ἡ καρδιά του ἀρχίζει νὰ χτυπᾷ δυνατὰ κυτᾶζει καλὰ: μὰ ἐλαφρὸ μαύρη γραμμὴ γύρω στὸ δάχτυλο, μὰ ὄχι τὸ δαχτυλίδι! Ὦχ, Θεέ μου! Δὲν τὸ εἶχε τὸ δαχτυλίδι, βέβαια, τὸ εἶχε ρίξει στὴν θάλασσα, νόμιζε πὼς δὲν τοῦ χρειαζόταν πᾶ ἀφοῦ εἶχε ἀποφασίσει νὰ πεθάνῃ καὶ γι' αὐτὸ τὸ εἶχε ρίξει στὴν θάλασσα. Μὰ τώρα πὼ δὲν τὸ εἶχε πᾶ, τώρα πὼ δὲν τὸ εἶχε πᾶ!

Πετιέται πάλι ἀπ' τὸ κρεββάτι, βάζει μερικὰ ρούχα καὶ γυρᾷ ὡς τρελλὸς μὲς στὴν κάμαρα. Ἦτον δέκα ἢ ὄρα ὡς στὶς δώδεκα ἔπρεπε νὰ τῶν βρῆ τὸ δαχτυλίδι, ἀκριβῶς στὶς δώδεκα, ὄχι τὸ δαχτυλίδι, τὸ δαχτυλίδι. . .

Ὁρμᾷ κάτω τὶς σκάλες, στὸν δρόμο, πρὸς τὴν προκυμαία. Στὸ ξενοδοχεῖο τὸν βλέπουν, μὰ δὲν τὸν μέλει εἶναι ἐξαντλημένος, τὰ γόνατά του τρέμουν, μὰ δὲν τὸν μέλει. Βέβαια, τώρα κατὰλαβε ποιὸς ἦταν ὁ λόγος τοῦ φόβου πὼ βάρυνε τὴν ψυχὴ του ὄλη μέρα: τοῦλειπε τὸ δαχτυλίδι! Καὶ τοῦ εἶχε φανερωθῇ κ' ἡ γυναῖκα μὲ τὸν πράσινο σταυρὸ.

Κατατρομαγμένος πηδᾷ μὲς τὴν πρώτη βάρκα

πού βρίσκεται στον γιαλό. Είναι δεμένη στην ξηρά και δεν μπορεί να την λύση. Φωνάζει έναν άνθρωπο και τον παρακαλεί να του την λύση, μα ο άνθρωπος του απαντά πως δεν μπορεί, γιατί η βάρκα δεν είναι δική του. — "Ελα τώρα και λύσε την, λέγει ο Νάγκελ, πρόκειται για το δαχτυλίδι επί τέλους την αγοράσω και την βάρκα. — Μα δεν βλέπει, του λέει ο άλλος, πως είναι κλειδωμένη, δεν βλέπει το λουκέτο; — Καλά, το λοιπόν να πάρη άλλη βάρκα.

Κι' ο Νάγκελ πήδηξε μέσ' σε μ' άλλη βάρκα. — Που θέτε να πάτε; ρωτά ο άνθρωπος. — Θέλω να βρω το δαχτυλίδι. Ίσως να με ξέρης, είχα εδῶ ένα δαχτυλίδι, να, μπορείς να δής και το σημάδι, δεν σου λέω ψέματα. Μα τώρα τώρριξα το δαχτυλίδι στην θάλασσα, θά είναι κάπου εδῶ έξω.

Ο άνθρωπος δεν τα καταλάβαινε αυτά τα λόγια.

— Θέλετε να βρῆτε ένα δαχτυλίδι στον βυθὸ τῆς θαλάσσης; λέγει.

— Βέβαια θέλω, λέγει ο Νάγκελ. Βλέπω πως καταλαβαίνεις τί σου λέω. Ἐπειδὴ πρέπει να τὸ ξανάβρω τὸ δαχτυλίδι μου, τὸ καταλαβαίνεις κι' αὐτὸ, βέβαια. Ἐλα, τράβα κουπί να πάμε.

Ο άνθρωπος ρωτά πάλι:

— Θέλετε να βρῆτε ένα δαχτυλίδι που ρίξατε μέσ' τὴν θάλασσα;

— Ναί, ναί, ἔλα τώρα. Θὰ σὲ πληρώσω καλά.

— Για τὸνομα τοῦ Θεοῦ! ἀφήστε τα τώρα αὐτά! Τί θέλετε με τὰ δάχτυλα να τὸ ψαρεύετε;

— Ναί, με τὰ δάχτυλα· δεν ἔχει να κἀνη πὼς ξέρω να κολυμπῶ σαν χέλι, ἂν χρειαστῆ κολύμπι. Μα μπορεί να βρούμε και κάτι ἄλλο για να τὸ ψαρεύουμε, ἀντὶ τὰ δάχτυλα.

Κ' ἐπὶ τέλους ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται μέσ' τὴν βάρκα. Κάθεται κι' ἀρχίζει να συζητῆ πάλι μα τὸ πρόσωπό του τῶχει γυρισμένο ἀπ' τὸ ἄλλο μέρος. Είναι τρέλλα, λέει, να γυρεύη κανείς τέτοιο πράμα· ἂν ἦτον μιὰ ἀλυσίδα ἢ μιὰ ἄγκυρα, καλά, μα ἕνα δαχτυλίδι! Και χωρίς να ξέρη ἀκριβῶς σὲ ποιο μέρος!

Κι' ὁ Νάγκελ ἄρχισε να καταλαβαίνει τί ἀδύνατο πού ἦταν αὐτὸ πὸν ζητούσε. Μα τότε ἔπρεπε και να τὸ πάρη ἀπόφασι πὼς ἦτον χαμένος. Τὰ μάτια του ἀγρίεψαν, ἔτρεψε ἀπ' τὸν φόβο κι' ἀπ' τὸν πυρετὸ. Ἐτοιμάζεται να ριχτῆ μέσ' τὴν θάλασσα, μα ὁ ἄνθρωπος τὸν πιάνει και ὁ Νάγκελ σωριάζεται ἔξαντλημένος καθὼς εἶναι, ἀνήμπορος να παλαίψη με κανέναν. Θεέ, Θεέ, πὼς γίνεται ὅλο χειρότερα! Εἶχε χάσει τὸ δαχτυλίδι· σὲ λίγο κόντεβαν δώδεκα, και τὸ δαχτυλίδι δεν τὸ εἶχε!

Ἐκείνην τὴν στιγμή μιὰ λάμψις διαυγείας

φώτισε τὸν νοῦ του και σὲ δυὸ τρία λεπτά ἀμέτρητες σκέψεις πέρασαν ἀπ' τὸ κεφάλι του. Σκέφθηκε κι' ὅτι εἶχε ξεχάσει ὡς τότε, πὼς δηλαδὴ προχθὲς τὸ βράδυ εἶχε γράψει ν' ἀποχαιρετήσῃ τὴν ἀδελφῆ του και τὸ γράμμα εἶχε κι' ὄλας φύγει. Δεν εἶχε πεθάνει ἀκόμα, μα τὸ γράμμα ἔκανε τὸν δρόμο του, δεν μπορούσε να τὸ ἐμποδίση κανείς, ταξίδευε, ταξίδευε κι' δταν θὰ τὸ λάβαινε ἡ ἀδελφῆ του, ὀρισμένως ἔπρεπε να εἶναι ἀποθαμένος. Ἄλλως τε και τὸ δαχτυλίδι εἶχε χαθῆ, δεν ὑπῆρχε πιά ἐλπίς...

Τὰ δόντια του τρέμουν και χτυποῦν. Κιτᾶζει γύρω του ἀπελπισμένος, μόνο ἕνα πῆδημα τὸν χωρίζει ἀπ' τὴν θάλασσα· κιτᾶζει τὸν ἄνθρωπο πὸν βαστά τὸ κουπί· ἀκόμα ἔχει γυρισμένο τὸ πρόσωπο μα φαίνεται πὼς προσέχει, πὼς εἶναι ἔτοιμος να πεταχτῆ ἂν τύχῃ ἀνάγκη. Μα γιατί τῶχει πάντα γυρισμένο τὸ πρόσωπο ἀπ' τὸ ἄλλο μέρος;

— Ἐλάτε να σᾶς βγάλω τὴν ξηρά, λέγει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος. Και τὸν πιάνει τὸν Νάγκελ και τὸν σηκώνει και τὸν βάζει τὴν ξηρά.

— Καληνύχτα! λέγει ὁ Νάγκελ και τοῦ γυρνᾷ τὴν ράχη. Μ' αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τὸν ἀκολουθεῖ, περπατᾷ ἀπὸ πίσω του και τὸν προσέχει. Ο Νάγκελ γυρίζει πάλι θυμωμένος και τὸ λέγει ἄλλη μιὰ φορὰ: Καληνύχτα! και κάνει να περῆ πάλι τὴν θάλασσα.

Κι' ὁ ἄνθρωπος πάλι τὸν πιάνει.

— Ἐννοια σου, δεν τὸ κατορθώνεις, λέγει τοῦ Νάγκελ μέσ' σὲ αὐτὶ του, ξέρεις πολὺ κολύμπι κι' ἂν πέσης, πάλι θ' ἀνέβης ἀπάνω.

Ο Νάγκελ στέκεται και συλλογίζεται. Ναί, ἤξερε πολὺ καλὸ κολύμπι, ἴσως πάλι ν' ἀνέβαινε ἀπάνω. Γυρνᾷ και βλέπει τὸν ἄνθρωπο, τὸν κιτᾶζει, μιὰ σιχαμένη ὄψις τὸν ἀντικρύζει, ὁ Μινούττας!

— Να χαθῆς, σιχαμένη ὀχιά, φωνάζει ὁ Νάγκελ και παίρνει τὴν τρεχάλα. Τρέχει σαν μεθυσμένος, κλονίζεται, πέφτει, σηκώνεται πάλι και τρέχει· ὄλα στριφογυρίζουν μαζί του και τρέχει να φτάσῃ τὴν πόλι. Πάλι ὁ Μινούττας τοῦ εἶχε χαλάσει τὰ σκέδιά του! Για τὸνομα τοῦ Θεοῦ, τί να κἀνη ἐπὶ τέλους; Πὼς ζαλλίζονταν τὰ μάτια του! Πὼς βούιζε ὄλη ἡ πόλις! Ἐπεσε πάλι κατὰ γῆς.

Σηκώθηκε στὰ γόνατα και κουνούσε ζαλισμένος τὸ κεφάλι του δεξιά κι' ἀριστερά. Ἄκου! ποιὸς φωνάζει ἀπ' τὴν θάλασσα! Κοντέβουν δώδεκα και τὸ δαχτυλίδι ἀκόμα δεν βρέθηκε. Και τὸν ἀκολουθοῦσε ἀπὸ πίσω ἕνα σιχαμένο ζῷο, ἕνα τέρας με χέρια πούβγαιναν ἀπ' τὸ κεφάλι και μ' ἕνα μεγάλο κίτρινο νύχι τὴν μύτη... Φύγε ἀπὸ δῶ! Φύγε ἀπὸ δῶ! Ἦρχον-

ταν πάλι φωνῆς ἀπ' τὸ μέρος τῆς θαλάσσης κι' ὁ Νάγκελ βογκᾷ και σφίγγει τ' αὐτιά του με τὰ χέρια του για να μὴ τὶς ἀκούσῃ.

Και πετιέται πάλι. Ἀκόμα δεν εἶχαν χαθῆ ὄλας οἱ ἐλπίδες, ἀκόμα τοῦ ἔμενε ἕνα σίγουρο μέρος, ἕνα πιστόλι, τὸ καλύτερο μέρος σ' αὐτὸν τὸν κόσμο! Και κλαίει ἀπὸ εὐγνωμοσύνη, τρέχει μ' ὄλη τὴν τὴν δύναμι και κλαίει ἀπὸ εὐγνωμοσύνη πὸν τοῦμενε ἀκόμα αὐτὴ ἡ ἐλπίς. Ἐξαφνα συλλογίζεται πὼς εἶναι νύχτα· δεν μπορεί ν' ἀβρῆ πιστόλι, ὄλα τὰ μαγαζιά εἶναι κλειστά. Οἱ δυνάμεις του τὸν ἐγκαταλείπουν, γέρνει ἐμπρὸς και χωρίς να βγάλῃ φωνή, πέφτει με τὸ μέτωπο χάρω.

Ἐκείνην τὴν στιγμή βγαίνουν ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο ὁ ξενοδόχος και μερικοὶ ἄλλοι για να δοῦν τί γίνηκε.

Τότε ξύπνησε και κῆταξε γύρω τρομαγμένος, εἶχε ὄνειρευτῆ, ἦταν ἀκόμα σὲ κρεβάτι του!

Στέκεται μιὰ στιγμή και συλλογίζεται. Κιτᾶζει τὸ χέρι του, τὸ δαχτυλίδι λείπει· κιτᾶζει τὸ ρολοῖ του, εἶναι δώδεκα, μόνο μερικὰ λεπτά λείπουν. Ἰσως να μπορούσε να ξεφύγῃ, ἴσως να εἰσώζετο! Μα ἡ καρδιά του χτυπᾷ τρομερὰ και τρέμει, τρέμει. Ἰσως, ἴσως να μπορούσε να γίνῃ δώδεκα χωρίς να συμβῆ τίποτα; Παίρνει πάλι τὸ ρολοῖ σὲ χέρι και τὸ χέρι του τρέμει· μετρᾷ τὰ λεπτά... τὰ δευτερόλεπτα...

Ἐκεῖ τοῦ πέφτει τὸ ρολοῖ κατὰ γῆς· πετιέται ἀπ' τὸ κρεβάτι... Με φωνάζει, με φωνάζει! λέγει και τρέχει σὲ παράθυρο και κιτᾶζει ἔξω. Βάζει γρήγορα μερικὰ ρούχα, ἀνοίγει τὴν πόρτα και τρέχει ἔξω σὲ δρόμο. Κιτᾶζει γύρω κανείς δεν τὸν βλέπει. Ὅμορᾷ τρεχάτος πρὸς τὴν θάλασσα. Ἦ ἀσπρη ράχη τοῦ γέλεκου του φωτίζει τὸν δρόμο πὸν τρέχει. Φτάνει τὴν προκ-

μαία, τρέχει ἴσια ἔξω σὲ τὸν μῶλο και μ' ἕναν πῆδο πῆδᾷ τὴν θάλασσα.

Μερικὲς φούσκες ἀνεβαίνουν.

XXIII

Τώρα, τὸν Ἀπρῆλιο αὐτοῦ τοῦ χρόνου, κατέβαιναν μιὰ φορὰ ἡ Δάγνη κ' ἡ Μάρθα τὸν δρόμο, ἀργὰ τὴν νύχτα· γυρίζαν ἀπὸ μιὰ διασκέδασι και πῆγαιναν σπιτι. Ἦτον σκοτεινὰ και σὲ πολλὰ μέρη εἶχε πάγο στυς δρόμους· γι' αὐτὸ περπατοῦσαν σιγά.

— Ὅλο συλλογίζομαι αὐτὰ πὸν ἔλεγαν για τὸν Νάγκελ σῆμερα τὸ βράδυ, εἶπε ἡ Δάγνη· πολλά, τὰ ἀκουα πρώτη φορὰ.

— Ἐγὼ δεν ἀκούσα τίποτα, εἶπε ἡ Μάρθα, πῆγα ἔξω.

— Μα ἕνα πράμα δεν ἤξεραν, ἐξακολούθησε ἡ Δάγνη, ἔμένα ὁ Νάγκελ μούλεγε ἀπὸ τὸ περασμένο καλοκαίρι πὼς ὁ Μινούττας δεν θὰ εἶχε καλὸ τέλος. Δεν μπορῶ να καταλάβω πὼς μπορούσε ἀπὸ τότε να τὸ ξέρῃ. Μοῦ τῶλεγε πολὺ πολὺ καιρὸ πρὶν μοῦ διηγηθῆς ἐσὺ τί σοῦκανε ὁ Μινούττας.

— Ἀλήθεια;

— Ναί.

Εἶχαν φτάσει σὲ τὸν δρόμο τῆς ἐκκλησίας· γύρω των τὸ δάσος ἦτον ἦσυχο και σκοτεινὸ· δεν ἀκούετο ἄλλο παρὰ μόνο τὰ βήματά των.

Ἐστερ' ἀπὸ πολλῆ ὥρα εἶπε ἡ Δάγνη πάλι:

— Ἐδῶ ἤρχετο πάντα περὶπατο.

— Ποιὸς; ρώτησε ἡ Μάρθα. Γλιστρᾷ εδῶ· δεν θὲς να με πιάσης; Ναί, μα πιάσε με σὺ καλύτερα.

Και προχώρησαν σιωπηλές, χέρι χέρι, σφιχτὰ ἢ μιὰ κοντὰ τὴν ἄλλη.

[Μεταφρ. Τ.]

KNOYT XAMSOYN

ΤΕΛΟΣ

Η ΝΕΑ ΤΑΡΑΝΤΙΝΗ

Του ποιητή Ν. Χατζάρα

Κλάψτε αλκυόνες μου γλυκές, δι' εσείς πουλιά ιερά,
πουλιά άκριβά της Θετίδας, κλάψτε τώρα πικρά.

Η άραιά Μυρτούλα έζησεν ή νέα ταράντινή!
Ένα πλοίο την έφερεσέσέ χώρα μακρινή.
Έκει ό ύμένιος, οι σκοποί έμελλαν κ' οι αόλοι
ώς τό κατάφλι νά την πάν του έξμου της έραστή.
Γι αυτήν τή μέρα, ένα κλειδί στον Κέδρο φρονιστά
κλειδώσε του ύμεναίου της τήν άσπρη φορεσιά,
τό μάλαμμα, τό μπράτσα της όπου θά άράϊζε, και
τίς μυρουδιές για τό ξανθά μαλλάκια της, άϊμέ.
Όμως στην πλώρη μοναχή μέ τ' άστρα μυστικά
μιλώντας, ό άγριος άνεμος που φύσασε στα πανιά
τήν περιζώνει. Άλλάγα της αυτή είταν τή στιγμή
οί ναύτες: κράζει... έξγλυστρά στο κύμα τό βαθύ.

Γλυστρά στο κύμα τό βαθύ ή νέυ ταραντινή!
μέσ στο γιαλό βυθίστηκε τ' άραιό της τό κορμί.
Η Θετίδα δακρυζοντας σέ κοίφωμα σπηλιάς,
άπ' τών τεράτων τήν άργή, τήν έκρυψε μεμιάς.
Στίς Νηρηίδες έδωκεν ύστερα προσεαγή
ψηλά από κάθε κατοικιά νάν τήνε πάν άργή.

Τή φέρουν στην άκρογιαλιά... και στο άκρωτήρι πιά
του Ζέφυρου, τήν ξάπλωσαν γλυκά. Κι από μακριά
τίς άδερφάδες τους καλούν με δυνατές φωνές,
κ' οι νύφες από τά βουνά, τά δάση, τίς πηγές,
όλόγυρα στο φέρτερο τό στήθος τους χιμπούν
κ' όλες τό πένθος σέφνοντας άϊμέ μυρολογούν:

Άϊμέ, τόν έρωμένο σου δέν πρόφταξες νά δής
ούτε τήν άσπρη φορεσιά του γάμου νά ντυθής.
Τό μάλαμμα τά μπράτσα σου δέ στόλισε... οι γλυκές,
τήν κόμη σου δέν έλουσαν καθόλου, οι μυρουδιές.

[Μεταφρ. ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ] ΑΝΤΡΕ ΣΕΝΙΕ

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ

Ήταν νύχτα και ήταν μονάχος.

Κ' έκτυπούσε μακριά πρός τά τείχη μιās
στρογγυλής πόλεως, και διευδύνθηκε στην πόλι.
Κι όταν έφθασε κοντά, άκουσε μέσ' στην πόλι
τό πέραςμα της χαράς, και τό γέλιο άπ' τό
στόμα της εϋθυμίας, και καθαρό τόν ήχο πολ-
λών αυτών. Κ' έχτύπησε τήν πύλη, κ' οι φύλα-
κες του άνοιξαν.

Έκει είδε ένα σπίτι, που ήταν από μάρμαρο,
μέ μαρμαρένιες κολόνες μπροστά και πάνω στίς
κολόνες έκρέμοντο άνθοσιτέφανα κι' από μέσα
κι' άπ' έξω λαμπάδες φωτοβολούσαν και κέδρι-
νες άδδες. Σ' αυτό τό σπίτι μπήκε μέσα.

Κι' όταν πέρασε άπ' τή χαλκηδονική στοά
και τήν λάσπινη στοά, έφθασε σέ μιá μεγάλη
έορταστική σάλλα, κ' είδε εκεί μέσα, σ' ένα έρυ-
θρό κρεββάτι άπάνω, κάποιον που τά μαλλιά του
έστεφάνωναν κόκκινα τριαντάφυλλα, και τά χείλη
του ήσανε κόκκινα άπ' τό κρασί. Κι' Αυτός τόν
έπλησίασε, του άγγιξε τούς ώμους και του είπε:
— Γιατί ζής έτσι;

Κι' ό νέος έγύρισε, τόν άναγνώρισε και του
άπάντησε:
— Ήμουν ένας λεπρός και μέ γιάτρες —
πώς άλλοιώς πρέπει νά ζώ;

Κ' Εκείνος άφησε τό σπίτι κ' έπήγε πάλι
στο δρόμο. Κ' ύστερ' από λίγο είδε κάποια, που
τό πρόσωπο και τά ρούχα της ήσανε ζωγραφι-
σμένα, και τά πόδια της έσκεπαζαν πέδιλα από
μαργαριτάρια. Κι' από πίσω της έρχότανε κά-
ποιος νέος, σιγανά, σιωπηλά — όπως ένας κνη-
γός — και τό φόρεμά του ήταν δίχρωμο. Τό
πρόσωπο όμως της γυναίκας ήταν σαν τό λα-
τρευτό πρόσωπο μιās θεότητας, και τά μάτια
του νέου άστραποβολούσαν από πόθο.

Κ' Εκείνος τούς άκολούθησε γρήγορα, άγγιξε
τό χέρι του νέου και του είπε:

— Γιατί κυττάς έτσι αυτή τή γυναίκα, και
μέ τέτοιες ματιές;

Κι' ό νέος έγύρισε, τόν άναγνώρισε και είπε:
— Ήμουν τυφλός και μου έδωσες τό φώς.

Τί άλλο λοιπόν πρέπει νά κυττάζω;

Κ' Εκείνος έπροχώρησε, άγγιξε τό ζωγρα-
φιστό φόρεμά της γυναίκας και της είπε:

— Δέν ύπάρχει κανείς άλλος άσφαλέστερος
δρόμος άπ' τόν δρόμο της Άμαρτίας;

Κ' ή γυναίκα έγύρισε, τόν άναγνώρισε και είπε,
— Μου έσυγχώρησες λοιπόν τίς άμαρτίες μου:

και ό δρόμος είναι ένας εϋθυμος δρόμος.
Τότε Εκείνος έβγήκε έξω άπ' τήν πόλι.

Κ' εκεί είδε ένα νέο που καθότανε στην
άκρη του δρόμου κ' έκλαιγε.

Κ' έπήγε κοντά του, άγγιξε τίς μακρινές μπου-
κλες των μαλλιών του και του είπε:

— Γιατί κλαίς;

Κι' ό νέος έσήκωσε τά μάτια του, τόν άνα-
γνώρισε και άπάντησε:

— Ήμουν πεθαμένος και μέ σήκωσες άπ' τόν
θάνατο. Τί άλλο λοιπόν πρέπει νά κάνω παρα
νά κλαίω;

[Μεταφρ. ΑΘ. ΜΙΧΑΣ] ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΑ

ΓΙΑ ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

Απ' όλας τās οικουράς, όσαι έόρταζον τά
Αδνόματα των συζύγων των τήν 7 Ίανουα-
ρίου ήμέραν του Άγίου Ίωάννου του Βαπτι-
στού, καμία δέν ήσκει μεγαλυτέρα καθαριό-
τητα, λεπτότητα και ιδιοτροπία παρ' όσην ή
κυρά Διαμαντηρείνα, ή σύζυγος του καπετάν
Γιάννη του Τραφέρη. Ό καπετάν-Γιάννης,
αφού είχεν αλλάξει δύο ή τρείς βρασιόρες, ένα
γολεττί, ένα «λόβερ», και δύο σκούνες, όλα
σκάφη, έκαστον των οποίων δέν έκράτησε παρα-
πάνω από δύο έτη εις τήν κατοχήν του — άμα
εϋρισκε καλόν άγοραστήν τά έξέκαμε τό εν
μετά τό άλλο, και τέλος εκ των διαφόρων τού-
των πωλήσων, αφού έκαμε τόν ίσολογισμόν
του, εϋρέθη νά έχη αυξήσει κατά όκτώ ή δέκα
χιλιάδας δραχμάς τό άρχικόν κεφάλαιον, τό
όποιον κατείχεν όταν έναυπήγει τήν πρώτην
του βρασιόραν, μη υπερβαίνον τās τριαχίλιας
δραχμάς.

Λοιπόν, νέος άκόμα, σαρανταπέντε έτών,
επειδή είχε πάθει και όλίγον από εν μικρόν
ξεπάγιασμα εις τās κνήμας, εβαρύνθη τήν θά-
λασσαν και άνοιξε ένα καλόν μαγαζάκι, κατά-
μπροστα στην Κολώναν, εις τά άνω της παρα-
θαλασσίας άγοράς, άκριβώς όπου οι άλλοι έμπο-
ροπλοίαρχοι των παλαιών ήμερών έδεναν τά
καραβάκια τους, μέ γερά παλάμια και μέ διπλάς
άγκύρας, από του Νοεμβρίου μέχρι του Μαρτίου
μηνός, διά νά παραχειμάσουν εις τήν πατρίδα,
διά ν' απολαύσουν τό θάλπος της έστίας, και μη
χάσουν, κοντά εις τούς έχίνους και τά δασκείδια,
και τούς άστακούς τούς μαγειρευτούς μέ μά-
ραθα, και τό δχαπαόδια τά τηγανιστά μέ δξος,
της τυρόπηταις και τά «τυλιχτά» και τά «καλα-
πόδια» και τίς «γοηαίς» ή μεγάλας τηγανίταις
και τόσα άλλα «χάδια της κοιλιάς», όσα αϊ κα-
λαι οικουράδες είξευραν τόσον περιτέγνως νά
παρασκευάζουν διά τούς συζύγους και τούς υιούς
των τούς θαλασσοδαρμένους και ζητούντας της
έστίας τήν αναφυγήν. Τό καρβάκι τό δικό του,
ό Γιάννης ό Τραφέρης, καθώς έλεγε κοινώς, τό
άραξεν άσφαλώς εις τήν ξηράν, εν τή πλατεία
της Εκκλησίας, διά ν' άντικρύξη μέ τά πλωτά
καράβια των θαλασσιών, των πρφήν συναδέλ-
φων του.

Η οικιακή άνεσις και γαλήνη του πρφήν ναυ-
τικού ήτο σχεδόν έντελής. Η γυνή του, όλιγό-

τεκνος, είχε γεννήσει ένα υιόν, άλλο εν νεκροτό-
κιον, εν θυγάτριον αποθανόν βρέφος, και πλέον
ού. Τό τέκνον του ό Κάστας, όστις είχε μεγα-
λώσει και ήτο ήδη έφηβος, ήτο τό μόνον στό-
λισμα της μητέρας, ή μόνη του πατρός βακτη-
ρία. Έν μόνον παράπονον είχεν ό καπετάν
Γιάννης. Η Διαμαντηρείνα, άν και έξόχως
καλή οικουρά, ήτον, ως είπομεν, εις άκρον
λεπτολόγος όσον άφορα τήν καθαριότητα της
οικίας της.

Η μικρά οικοδομή εις τήν βορειοανατολικήν
έσοχιάν της πολένης, συνορευούσα μέ κήπους,
μυρίζουσα έξοχην και άνοιξιν, συνίστατο από εν
άνώγειον μετά ίσογείου κάτω και από εν υπε-
ρβόν εις τό όποιον άνήρχετό τις διά σκάλας έξ
έπτά βαθμίδων. Λέγομεν άνήρχετό τις, άπλώς
διά τό σύνηθες της έκφράσεως, διότι άλλως είχε
πολύ άμφίβολον, εάν τις «άνήρχετό» ποτε εις
τό άδυτον εκείνο. Η κυρά Διαμαντηρείνα τό-
σον τό άσπριζε, τό άσβέστωνε, τό έσφουγγαρίζει,
τό έπαράκαμνε — σχεδόν καθημερινώς — τό άνω-
φερές εκείνο άδυτον του οίκου, όπου είχε τά
εικονίσματα μέ τήν κανδήλαν, όλίγα κιβώτια,
ένα κομμόν, καναπέν κτλ., ώστε τοϋτο ήστρα-
πτε κυριολεκτικώς από τήν λευκότητα και τήν
καθαριότητα. Ουδέποτε επ' ουδενί λόγω θά επέ-
τρεπεν εις τόν σύζυγόν της, εις τόν υιόν της, εις
τήν μητέρα της, εις τήν αδελφήν της, εις τήν
πενθεράν της, εις τήν άνδραδέλφην της, ν' ανα-
βώσιν εκεί επάνω. Αυτή και μόνη άνέβαινε,
συνήθως άπαξ της ήμέρας, τήν ώραν καθ' ήν
ήκούετο ό κώδων του έσπερινοϋ, διά ν' άνάψη
τό κανδήλι, νά κάμη τόν σταυρόν της, και νά
θυμιάση. Πρός τοϋτο είχεν εν ζεύγος από λευ-
κοτάτας έμβάδας, τās όποιάς εκεί επάνω μόνον
έφόρει. Άνέβαινε μέ τās συνήθεις γόβας της
έως τό κεφαλόσκαλον, τās άρηνεν εκεί και έφό-
ρει τās ιδιαιτέρας έμβάδας ή κουντούρες. Είχε
και δύο ή τρία «πατήματα» ή «ψαθιά», καθα-
ρώτατα, στρωμένα κατ' αποστάσεις, ανά εν ήμισυ
βήμα, όπως ήπτον εις τά ποτάμια και τά παρά-
ματα των χειμάρρων λίθους έδώ-έκει κατά πλά-
τος του δέυματος, διά νά πατήσουν' επάτει εις
αυτά και μετ' εύλαβείας έπλησίαζεν εις τό εικο-
νοστάσιον, διά νά εκπληρώση τά πρός τούς Έφε-
στίους χρέη.

Ό άλλος, ό καπετάν-Γιάννης, διηγείτο ταϋτα
κατά τό φαινόμενον παραπονούμενος, ίσως μάλ-
λον πράγματι ευχαριστημένος, εις τούς στενωτέ-
ρους φίλους του.

* Από τόν τόμον διηγημάτων «Η Νοσταλγός»
Α. Παπαδιαμάντη, έκδ. Γ. Φέξη, δρ. 2.

— 'Ακούς ἐσύ, βρε ἀδελφέ!... Νὰ ἔχη βόλη ὄλο τὸ σεβνιά της στὸ σπίτι της, στὸ προικιό της, στὸ ἐκάνω πάτωμά της! Νὰ θέλη και καλά, νὰ τὸ κάμη νὰ μιλῆ, νὰ φέγγη, ν' ἀστράφτῃ!... Δὲν λυπάται τὸν κόπο της, ἡ σκύλα, ν' ἀσβεστώνῃ τρεῖς φορές τὴν ἐβδομάδα, πέντε φορές τὴν ἐβδομάδα νὰ σφουγγαρίσῃ!... Μ' ἔχει ἀφανίσει στὸν ἀσβέστη, δὲν προφαίνομαι νὰ τῆς ἀγοράξω σφουγγάρια... Κάθε Σάββατο ἔρχεται ὁ Στέργιος ὁ Καμινῆς και μοῦ γυροῦει λεπτά... Τάκοῦτε σεις!... Οἱ βουτηγτάδες, οἱ Καλυμνιοί, οἱ Αἰγυῖτες, οἱ Τρικεριώτες, δὲν ἔχουν ἄλλο μουστερή ἀπὸ μένα... Μάθανε τώρα τὸ δρόμο, και πηγαίνουν τὰ ἴσα στὸ σπίτι. «Σφουγγάρια καλά! Σφουγγάρια καλά!» 'Απ' τὸ Θεὸ νὰ τωῦρη, ἡ σκύλα, μ' ἀφάνισε...

'Αλλὰ και τὸ κάτω πάτωμα, ἡ συνήθης κατουρία τῆς οικογενείας, δὲν ἔμεινε ὀπίσω εἰς τὴν καθαριότητα και τὴν ἐπιμέλειαν ἐκ μέρους τῆς οἰκοκυράς. Ἡ ἔστια, οἱ τοῖχοι, ἡ δροσφή, ὅλα ἔλαμπον. Τὸ πάτωμα ἦτο στρωμένον μὲ ψάθες και μὲ μεντέρια, τὰ ὅποια κάθε πρωί, συχνὰ και τὸ βράδυ, ἐξεστρώνοντο, ἐτινάσσοντο ἐπιμελῶς, ἐσκομπίζοντο τὸ πάτωμα, εἶτα ἐσφουγγαρίζοντο, πότε ὄλον, πότε μέρος, και πάλιν τὰ μεντέρια ἐστρώνοντο και διηυθετοῦντο μετὰ φιλοκαλίας, ὥστε νὰ ἐξήλυε κανεὶς νὰ τὰ βλέπῃ.

'Εν ἀπόγευμα, ἡ Διαμαντηρεῖζα συνέβη ν' ἀνακαλύψῃ — ἀνήκουστον πρᾶγμα — ἓνα κοριὸν ἔρποντα ἐπὶ τῆς ψάθας, προῖόν μὴ ἔχον δικαίωμα εἰσόδου εἰς τὴν οἰκίαν. Ὑπόπτευσε ἀμέσως ὅτι τὸ ζωνῆριον θὰ εἶχε πέσει ἀπὸ τὸ φρόρεα μίᾶς πτωχῆς γειτόνισσας, ἥτις πρὸ μικροῦ εἶχε ἐλθεῖ νὰ ζητήσῃ ἐν δόξειον ἐλαίου δανεικόν. Τόσον ἐσυγγίσθη, ὥστε ἐνῶ πρὸ μίᾶς ὥρας μόλις εἶχε στεγνώσει τὸ πάτωμα ἀπὸ τὸ πρῶτον σφουγγαρίσμα και μόλις εἶχε στρώσει τὰ μεντέρια, ἀμέσως ἐβάλλθη εἰς νέον κόπον πάλιν, κ' ἄρχισε νὰ τὰ ξεστρώνῃ ὅλα, ψάθες, κυλίμα, μαξιλάρες, μεντέρια, και νὰ τὰ μεταφέρῃ ἔξω εἰς τὴν αὐλήν, νὰ τὰ τινάζῃ ἐκ νέου, νὰ ἐρευνᾷ λεπτομερῶς τὸ πάτωμα, και τέλος, ὅταν δὲν εὗρέ που δεύτερον ἄτομον τοῦ μυσσαροῦ ζωνῆριου, ἀπεφάσισε νὰ στρώσῃ ἐκ νέου ὅλα τὰ μεντέρια της.

Κατὰ τὴν Σύνεξιν Ἁγίου Ἰωάννου, τὴν ἐπαύριον τῶν Φώτων, ἐώραξεν, ὡς εἴπομεν, και ὁ καπετὰν-Γιάννης ὁ Τσαφέρης, μαζὶ μὲ ὄλους τοὺς ἄλλους Γιάννηδες. Ὑπῆρχον δὲ πολλοὶ εἰς τὸ χωρίον — σχεδὸν πᾶσα τρίτη οἰκία εἶχε ἓνα Γιάννην — τοὺς πλείους ἐξευρον ἀκριβῶς ὄλους και εἶχον τὸν κατάλογον, οἱ δύο σπῆτοι φίλοι, ὁ Ἁποστόλης ὁ Καλούμας και ὁ Πέτρος ὁ Γύ-

φταρος, ἀμφότεροι βαστάζοι τῆς ἀγορᾶς. Ἐδέχτο δὲ ἐξαιρετικῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἡ Διαμαντηρεῖζα ὄλους τοὺς ἐπισκέπτας, ὄλον τὸ χωρίον, σχεδὸν χωρὶς νὰ μορφαίξῃ. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔκαμε θυσιάν τὸ κάτω πάτωμα τῆς οἰκίας της. Εἶχεν ὅμως ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν διωργανωμένην εἰς τὴν αὐλήν, ἐνδοθεν τῆς αὐλόπορτας, διὰ τὰ ξυπόλητα και τοὺς μάγκες τῆς ἀγορᾶς, τοὺς ὁποίους ἐφίλευεν ἐκεῖ διὰ χειρὸς τῆς μητρὸς της ἢ τῆς ἀδελφῆς της, χωρὶς νὰ τοὺς ἐπιτρέπῃ νὰ εἰσελθῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν.

Μίαν χρονίαν, πρὶν ἔλθωσιν ἀκόμη αἱ μεγάλοι ἑορταὶ τοῦ χειμῶνος, οἱ δύο εἰρημένοι πιστοὶ φίλοι, ὁ Ἁποστόλης ὁ Καλούμας κ' ὁ Πέτρος ὁ Γύφταρος, διαβολικῆς συννεργείας εἶχαν μαλλῶσαι μεταξὺ των. Κατὰ τὰλλα ἔτη ἐσυνήθιζαν οἱ δύο νὰ πηγαίνουν «κονοστέρβα», ὡς ἔλεγαν, δηλ. ὡς δύο συμπλέοντα πλοῖα, νὰ φέρουν γύραν εἰς ὄλας τὰς οἰκίας ὄσαι ἐώραξον, και τοῦ Ἁγίου Νικολάου και τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου και τὰς ἄλλας ἑορτὰς τὰς ἐχούσας πολλὰ ὀνόματα. Οἱ δύο ἀχώριστοι φίλοι, ὁ εἰς στολισμένους τὰ ἑορτάσιμα, ὁ ἕτερος μὲ τὰ μόνα ἐνδύματά του, ὁ πρῶτος φέρων εἰς τοὺς πρησιμένους πόδας του πατημένα πέδιλα, ὁ δεύτερος ἀνυπόδητος, ἄρχισαν τὸ πρωί, ἀπολείοντο, τὴν περιουσίαν των ἀπὸ τὴν μίαν ἄκρην τῆς κωμοπόλεως εἰς τὴν ἄλλην.

Μίαν φορὰν, ὁ Πέτρος ὁ Γύφταρος, μὲ ἐλαφρότητα κάπως, εἶχεν εἰπεῖ ἀθθαδῶς, ὅτι «σηκώνουν τὰ ὑψώματα» οἱ δύο τους. Ἀκούσας τὴν ἀσεβῆ παραδίαν ὁ Ἀντώνης Μαραγκάκης ὁ νοματάρχης, Κρῆς τὴν πατρίδα, τοὺς ἐφίμωσε μὲ τὴν ἐπιφωνήσιν: — «Ψώματα! ψώματα!» δηλ. «ψέματα! ψέματα!», και ἔκτοτε ὁ Γύφταρος δὲν ἐτόλμησε πλέον νὰ τὸ ξαναπῆ. Ὡς τόσον ἐξηκολούθουν πάντοτε τὴν περιουσίαν των ἀνὰ τὰς οἰκίας. Ἄλλοῦ τοὺς ἐφίλευον τῆσαντες ἢ λουκουμάδες, σπανιώτερον μισὸ καίμαλι (μικρὸν τρίγωνον γλύκισμα), συνηθέστερον λουκουμί ἢ μόνον στραγάλια, ἀπὸ τὰ ὅποια ἐγέμιζαν τοὺς κόλπους των. Σχεδὸν εἰς ὄλα τὰ σπῆτια τοὺς ἐκερνοῦσαν ῥοσόλι ἢ μαστίχαν ἢ ἐντόπιαν ἐκ στεμφύλων ῥακίην.

Ὁ Ἁποστόλης ὁ Καλούμας συνήθιζε λίαν πρωί, τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν, ποὺ εἶχαν πολλὰ ὀνόματα, διὰ νὰ μὴ κάμνη λάθος και παραλείπῃ κανένα ἑορτάζοντα, ἐνῶ ἀκόμη ὁ κόσμος ἦτο εἰς τὴν ἐκκλησίαν, και αὐτὸς ἦτο νηφάλιος, νὰ περιέρχεται ὄλας τὰς οἰκίας τῶν Γιάννηδων (ἢ τῶν Νικολάκηδων, τῶν Γεώργηδων κτλ.) και νὰ σημειῶνῃ δίπλα εἰς τὴν ἐξόπορταν ἢ τὴν σκάλαν, ἐπὶ τοῦ τοίχου, μὲ μικρὸν κάρβουνον, λεπτοτάτην μαύρην γραμμὴν, ἐν ἴσῃ, ὁρατὸν εἰς

αὐτὸν και μόνον. Τοῦτο τὸ ἔκαμε διὰ νὰ μὴ λησμονῆσῃ κανένα ἑορτάζοντα ζαλισμένος, ὅπως θὰ ἦτο κοντὰ τὸ μεσημέρι, ἀπὸ τὰ πολλὰ ποτὰ, ὑστερον ὅταν ἐξήρχετο τῆς οἰκίας, μετὰ τὴν ἐπισκεψιν, ἢ και πρὶν εἰσελθῆ, λίαν ἐπιδεξίως, μὲ κλωλλαν ἀσπρίζε και ἐξήλειψε ὄσον τὸ δυνατόν τὴν μαύρην γραμμὴν. Ἐφέτος ὅμως ὁ Πέτρος ὁ Γύφταρος ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἐβγάλῃ ἀπ' αὐτὸν τὸν κόπον.

Ἦτο τὴν πρωίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, και οἱ δύο φίλοι, ὡς εἴπομεν, ἦσαν μαλλωμένοι. Ὁ Πέτρος εἴξευρεν ὅτι, ἀφοῦ τὰ εἶχε χαλασμένα μὲ τὸν Ἁποστόλην, οὗτος θὰ ἔκαμε τὰς ἐπισκέψεις μόνος του, αὐτὸς δὲ, ξυπόλητος ὅπως ἦτον και ἀπεριποίητος, «ἀξήλευτος», δυσκόλως θὰ ἐτόλμη νὰ εἰσελθῆ εἰς τὰς οἰκίας, και δὲν θ' ἀπῆλαυε πολλὰ κεράσματα, οὔτε θὰ ἔπινεν ἀρετὰ ποτὰ χωρὶς νὰ πληρώσῃ. Κοντὰ στὸν Ἁποστόλην, ὅστις ἦτο οἰονεὶ προστάτης του, ἐπέρνα κ' αὐτοῦ ἡ μογιά του. Τώρα ὅμως, μόνος του, δὲν θὰ ἐκαλοπενοῦσε πολὺ εἰς τὰς ἐπισκέψεις.

Διὰ νὰ ἐνδυσθῆ τὸν Ἁποστόλην, ἰδοὺ τί τὸν ἐσόφισεν ὁ διάβολος νὰ πράξῃ τὴν πρωινήν ἐκείνην ὥραν τοῦ δροῦνον τῆς ἐορτῆς τῆς Ὁ Δεκεμβρίου, ἐνῶ ὁ Ἁποστόλης βαίνομεν ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, ἐχάραττε τὸ μυστηριῶδες σημεῖον του εἰς τὸ πλαῖ ἐκάστης θύρας, ὁ Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτὸν μὲ προφύλαξιν, κρυπτόμενος εἰς τὰς γωνίας και τὰς ῥύμας, ἤρχετο κατόπιν του, ἀνεκάλυπτε τὴν μαύρην γραμμὴν, τὴν ὁποίαν εἶχε χαράξῃ ἀρτίως ὁ Καλούμας, καθότι ἐφεγγεν ἤδη ἀρετὰ ἡ ἀνατέλλουσα ἡμέρα, και μὲ τὴν κλωλλαν ἐπεσημείωνε και ἀσπρίζε τὸ μαῦρον σημεῖον. Ἄλλὰ δὲν ἠρκέσθη εἰς τοῦτο μόνον τὸ ἀρνητικὸν ἐγκλημα ἠθέλησε νὰ προσθέσῃ και ἄλλην θετικὴν ἐπιβουλήν, και ὅπου ἔτυχε εἰς τέσσαρα ἢ πέντε σπῆτια, ὅπου δὲν ὑπῆρχον Νικολάκηδες ἑορτάζοντες, ἔγραψε μὲ κάρβουνον τὸ σημεῖον ὅπου συνήθιζεν ὁ Ἁποστόλης. Οὕτω ἦτο βέβαιος, ὅτι ὁ ἀρχαῖος φίλος και νῦν ἐχθρὸς του θ' ἀπεπλανᾶτο νὰ εἰσελθῆ εἰς σπῆτια Γεώργηδων ἢ Γιάννηδων ἢ Κωνσταντήδων, ὅπου θὰ τὴν ἐπάθαινε... και τότε ὁ Πέτρος, ὅστις θὰ ἐφρόντιζε νὰ βρεθῆ ἐκεῖ σιμά, ἐξ ὄλης καρδίας θὰ ἐγέλα.

Τὴν πρωίαν, ὁ Ἁποστόλης, ἀφοῦ εἶχε γυρίσει ὄλον τὸ χωρίον, ἐφθασεν εἰς τὴν βορεινὴν ἑοχατιάν, σιμά εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Τσαφέρη. Δίπλα εἰς τὴν αὐλήν ταύτης ἦτο κολλητὴ μία ἄλλη αὐλόπορτα, τοῦ Νικολάκη τοῦ Κουνιέλη, ὅστις θὰ ἐώραξε τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ὁ Ἁπο-

στόλης ἔγραψε τὸ μαῦρον ἴσῃ, πλησίον τῆς δευτέρας αὐτῆς αὐλόπορτας και ἀπεμακρύνθη.

Μετὰ μίαν στιγμὴν ὁ Πέτρος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν μίᾶς καμπῆς τῆς ὁδοῦ, ἐπλησίασεν, ἔσβυσε μὲ τὴν κλωλλαν τὸ μαῦρον σημάδι ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ Νικολάκη τοῦ Κουνιέλη, ἐχάραξε μαῦρον εἰς τὴν αὐλόπορταν τοῦ Γιάννη τοῦ Τσαφέρη κ' ἔφυγεν.

Κοντὰ τὸ μεσημέρι, ὁ Ἁποστόλης, ἀφοῦ εἶχε φάγει πολλοὺς λουκουμάδες και τῆσαντες στὰ σπῆτια και εἶχε πῖει ὑπὲρ τὰ εἴκοσι ῥοσόλια, ῥόμια και ῥακία, φέρων ἀδιακόπως τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον του, ἐξάγων στραγάλια και μασσῶν εἰς τὸν δρόμον, ἐφθασεν εἰς τὴν γειτονίαν τοῦ Τσαφέρη. Βλέπει τὴν μικρὴν κάθεται γραμμὴν εἰς τὴν θύραν τούτου και ἀδιστακτικῶς εἰσέρχεται.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ὁ Πέτρος ὁ Γύφταρος, προβάλλει ἀπὸ μίαν γωνίαν ἐκεῖ, πλησιάζει και ἴσῃται ἔξω ἀπὸ τὴν αὐλόπορταν.

— Καλὴ μέρα σας! Καλὴ χρονιά! Χρόνους πολλοὺς!... Πολλὰ τὰ ἔτη σας! Νὰ χαίρεστε τὸ Νικολάκη σας! Νὰ ζήσετε! Ὁ,τι ἐπιποθεῖτε! Μ' ἔνα καλὸ γυιό, κόρη μου! Νὰ χαίρεστε! Νὰ εἶστε καλά! Νὰ ζήσῃ ὁ Νικολάκης!

Ἦκούετο ἐνδοθεν τῆς αὐλῆς, ἐρχομένη ἠχηρὰ ἢ φωνὴ τοῦ Ἁποστόλη. Καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν ἀπήντησε γυναικεῖα φωνή:

— Μή!... Μή!... Μή!... Μὴ μοῦ λερώνετε τὴ σκάλαν! Ὁξὼ Ἁποστόλη! Τί σοῦ ἤρθε; Μουράθηρες, Ἁποστόλη! Τί καληχρονίζεις και καλὸ νὰ μῶχης; Τί Νικολάκη μοῦ λές;... Ἐδῶ δίπλα γιορτάζει ὁ Νικολάκης ὁ γείτονας... Θὰ ζαλιόστηες, πιστεύω, καῦμένε, ἀπ' τὰ κεράσματα τὰ πολλὰ ποὺ ἤπιες στὰ σπῆτια! Στὸ καλὸ, Ἁποστόλη!

Εἰς τὴν φωνὴν ταύτην ἀπήντησε μέγας καυχασμὸς ἀπὸ τὸν δρόμον ἔξωθεν, και συγχρόνως ὁ Πέτρος ὁ Γύφταρος, εἰσώρμησεν εἰς τὴν γειτονικὴν αὐλήν και τὴν οἰκίαν ὅπου ἤρχισε νὰ διηγῆται εἰς τοὺς οἰκοκυραίους και τοὺς ἐπισκέπτας τὸ πάθημα τοῦ Ἁποστόλη, μετερχόμενος τὸ μέσον τοῦτο ὡς εἰσιτηρίον διὰ τὸν ἑαυτὸν του τὸν ξυπόλητον.

— Καλὴ μέρα, καλὴ χρονιά σας! Νὰ χαίρεστε τὸν Νικολάκη! Ἀκούτε, ἀκούτε τί γένηκε ἀπὸ κεῖ, στὴν αὐλή τοῦ γείτονά σας, τοῦ Γιάννη! Ὁ Ἁποστόλης ὁ συναδέλφός μου, μεθυμένος, ἔκαμε λάθος κ' ἐμβῆκε στὸ σπίτι τοῦ γείτονά σας τοῦ Γιάννη, ἀντὶ τοῦ δικῶ σας. Ἐβίβα! Νὰ χαίρεστε!... Καλὴ χρονιά!... Αὐτὰ ἔπαθε ὁ Ἁποστόλης ὁ φίλος μου.

ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΥΚΕΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ

Όχι ἀργά και κάπως μέ φωτιά

Λόγια Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗ
Μουσική ΚΑΛΟΚΟΙΡΗ

Τσολιόδα

Πιάνο

1
3

Μήν κλαίτε φί - λου και φι - λε - νά - δες
'Ε - γώ θά γί - νω κυ - πα - ρι - σά - κι

Μήν κλαίς κα - λή μου πούδ - να - χω ρά
και σύ θά γί - νης χου - σή μη λιά

pp

Πά - λι θά ξρ - θω νά σ'άν - τα Και την ά -
νάχωντ' οί νε - οι και τά κο - ρί - σοι νά τρι - γου

pp

γά κη σου θά χα ρά κεί που θά - μαι θά σέ θυ -
δοῦ νε μέ τί που λιά θ'άρ - γο - κου - νοῦ - με κα - μα ρο -

pp

- μά - ται
μέ - να

ἀχ ἡ ψυ - χή μου παν - το - τει - νά
και θά μός χαι - ρετ' ἡ λαγ - κα - διὰ

θε - ο πα - τρι - दा κ'ε - σέ - να φῶς μου φῶς μου ἔ -
και ἡ πα τρι - दा μας θε νά λέ - η λέ - η γιά

mf pp

- σὰς τὰ τρι - α θά προ - σκν - νά
μέ - - - - να πέ - σαν τὰ δυὸ παι - διά

2

mf mp

νά - ψη πο - λέ - μου λαύ - σα τό - τε ψυ - χή μου νά μὴν στα -

cresc cresc mp

mf

θῆς Για τὴν κα-λή μας γλυ-κειὰ πα-τρι-δα

mp

έ-γώ σάν πέ-σο σὺ θε νά θῆς σάν καλ-λη-

pp

-νά-ρι σά ρω-μιο-πού-λα πλά-γι σ'έ-μέ-να θά στυ-λω θῆς

mf

κιὰν τό-χει κ'έρ-θει τ'ά-δι-κο βό-λι, βό-λι, σι-μά σ'έ-

pp

* Ἀπὸ τὸ σημεῖον ⊕ ὡς τὸ σημεῖον ~~~~~ κί' ἔπειτα τὸ τέλος.

μέ-να θά κοι-μη θῆς Τέλος

p *f*

Μὴν κλαίτε φίλοι καὶ φιλενάδες,
Μὴν κλαίτε καλὴ μου ποὺ ἀναχωρῶ.
Πάλι θὰ ἔρθω νὰ σ' ἀνταμῶσω
Καὶ τὴν ἀγάπη σου θὰ χαρῶ.
Κ' ἐκεῖ ποὺ θάμαι θὰ σέ θυμᾶται
Ἄχ! ἡ ψυχὴ μου παντοτεινά,
Θεὸ Πατρίδα κ' ἐμένα φῶς μου
Ἐσῶς τὰ τρία θὰ προσκυνῶ.

Κί' στὰν θ' ἀνάγη πολέμου λαύρα
Τότε ψυχὴ μου νὰ μὴν σταθῆς
Γιὰ τὴν καλὴ μας γλυκειὰ Πατρίδα
Ἐγὼ σάν πέσοι, σὺ θε ν' ἀρθῆς.
Σάν παλληκᾶρι σὰ Ρωμιουπούλα
Πλάγι σ' ἐμένα θὰ στυλωθῆς
Κί' ἂν τόχει κ' ἔρθει τ' ἀδικο βόλι
σιμὰ σ' ἐμένα θὰ κοιμηθῆς.

Ἐγὼ θὰ γίνα κωπαρισσᾶκι
Καὶ σὺ θὰ γίνης χουσὴ μηλιά
Νάρχουντ' οἱ νέοι καὶ τὰ κορίτσια
Νὰ τραγουδοῦνε μὲ τὰ πουλιά.
Θ' ἀροκουοῦμε κωμαρομένα
Καὶ θὰ μᾶς χαιρῆτ' ἡ λαγκαδιὰ
Καὶ ἡ Πατρίδα μας θε νὰ λέρη
Γιὰ μένα πέσαν τὰ δύο παιδιὰ.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Τὴν σιγμὴν αὐτὴν ποὺ γράφομε, σφιγμέ-
νες οἱ ψυχές, τὰ χεῖλη κλειστὰ ἀναμένοιν
τὸ σύνθημα, νὰ ξεσπάσουν σ' ἕνα ζήτω, ἕως
τοὺς οὐρανοὺς, μεγαλόφωνο. Ὅσο προφθά-
νουν σήμερα, τὰ «Παναθηναῖα» σᾶς φέρ-
νουν τὴν ἐνημερότητα τῆς τελευταίας ἑβδο-
μάδος μὲ ἕνα πολιτικὸν ἀρθρᾶκι — ἱκανοῦ
καὶ ἀγαπητοῦ συνεργάτου — μὲ τὴν εἰκόνα
τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Βενιζέλου ἀπὸ τὸ
πινέλο τοῦ κ. Ε. Ἰωαννίδη, μ' ἕνα γλυκά-
τατο τραγούδι γιὰ τοὺς ἐφένδρους ἀπὸ τὴν
μοῦσαν τοῦ κ. Καλομοίρη καὶ μὲ φωτογρα-
φίες ὀλίγων σκηρῶν ἀπὸ τὴν ἐπιστράτευ-
σιν. Ἀκόμα καὶ μίαν ἀπὸ τὶς ἀθάνατες
σελίδες τοῦ Γόζη. Ἡ ἐπιστράτευσις ἔφερε
κάποιαν ἀνωμαλίαν εἰς τὸ τεῦχος αὐτό, ποὺ
οἱ φίλοι τῶν «Παναθηναίων», ἐλλίψομε,
θὰ τὴν παραβλέψουν.

Ἡ μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος ἐν Τουρκίᾳ
αὐθαιρέσια τῶν Νεοτούρκων καὶ ἡ ὀφελιμιστικὴ
πολιτικὴ τῶν Δυνάμεων ἔφεραν τὰ Βαλκανικὰ Κράτη
εἰς ἀληθῆ ἀπογνώσιν. Οὕτω τὰ Κράτη ταῦτα εὐρέθη-
σαν ἐν τῶν πραγμάτων πλησίον ἀλλήλων καὶ ἔδωσαν
μὲ κίνησιν σχεδὸν αὐτόματον χεῖρα βοηθείας. Ὁ συν-
σπασισμὸς τῶν ἦτο ἡ ἐσχάτη προσφγγὴ τῶν, ἡ τελευ-
ταία ἐλπίς τῶν, ἡ διέξοδος ἐκ τῆς ἀπογνώσεως. Ἦτο
τόσον φυσικὸν τὸ κίνημα, ὥστε καὶ αἱ συνεννοήσεις
ἦσαν σύντομοι καὶ ἡ ἀπόφασις ταχεῖα καὶ ἡ ἐκτέλεσις
τῆς γενικῆς ἐπιστρατεύσεως προκατέλαβε τὰς Δυνά-
μεις καὶ τὴν Τουρκίαν. Ἡ πρώτη ἐντύπωσις τῶν Δυ-
νάμεων ἦτο κατάπληξις. Εἶχε ἀποκατασταθῆ διὰ στα-
θερᾶς νομολογίας ἢ ἀπὸ διεθνῶς Δικαίου ἐπιβολῆ
τῶν κοινῶν ἀποφάσεων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Ἦτο
δὲ τόσον ἰσχυρὸν τὸ δίκαιον τοῦτο ὥστε οὔτε τῶν
προσχημάτων τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ δικαίου ἐλαμβάνετο
μέριμνα. Τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν τῶν Δυνάμεων ἔδει-
ξεν ἡ Γερμανία. Ἡ πολιτικὴ τοῦ Κάιζερ ἐπεκράτησε.
Ἄφ' ὅτου ὁ πόλεμος τῶν μεγάλων Κρατῶν ἀπέβη
τρομακτικὴ ἐπιχείρησις καὶ τὰ συμφέροντα συνεπλέ-
χθησαν ὥστε ὁ πόλεμος κηρυττόμενος νὰ ὑπάρχη φόβος
ὅτι θὰ ἀποβῆ πανευρωπαϊκός, ἡ Γερμανία ἀπεφάνισεν
νὰ συνεχίσῃ τὴν στρατιωτικὴν παράδοσιν τῆς δι' εἰρη-
νικῶν κατακτήσεων εἰς τὸ πεδῖον τοῦ ἐμπορίου.

Ο συναγωνισμός ανεπτύχθη εις τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ὁ εὐρωπαϊκὸς Ἄρειος Πάγος νὰ κλείη τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸ τῶν σφαιρῶν καὶ τῶν ἀιμιώσεων τῶν ἐν Τουρκίᾳ Χριστιανῶν. Τὸ σχέδιον τῆς πλήρους ἐξουσίας τῶν ἐν Τουρκίᾳ ἰσχυρῶν ξένων φυλῶν ἀπεφάσισαν καὶ ἐξετέλεσαν οἱ Νεότουρκοι πρὸ τῆς ἀδιαφόρου Εὐρώπης. Τοῦτο ἔθεσε τὰ μικρὰ Κράτη τοῦ Αἰμου πλησίον ἀλλήλων εἰς ὑπερτάτην ἄμυναν. Τὸν νέον τοῦτον παράγοντα τὰ μεγάλα Κράτη ἦτο ἐπόμενον νὰ ἴδων μετὰ δυσφορίας. Αἱ πρώται ἐκδηλώσεις ἦσαν δυσμενεῖς καὶ αἱ Δυνάμεις φαίνονται ἀπὸ κοινῆ συμφωνοῦσαι περὶ διατηρήσεως τοῦ ἐδαφικοῦ καθεστώτος ἐν τῇ ἐγγύς Ἀνατολῇ. Μέχρι τοῦδε ὁμως δὲν προήλθον εἰς ἀποφάσεις, ἀναμεινόμενοι τὴν διακοίνωσιν τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν πρὸς τὴν Τουρκίαν.

Ποῦ θὰ ἀποβῇ ἡ ἐξέγερσις οὐδεὶς δύναται νὰ προῖχῃ. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ κοινὸν σχῆλον τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐφημεριδῶν. Ἐὰν ἡ συνείδησις τοῦ Δικαίου ἢ τοῦ πρέπιοντος καὶ τοῦ φιλανθρώπου ἐπεκράτῃ, ὁ ἀγὼν θὰ εἴη ταχέϊαν καὶ εὐχάριστον ἐκβασιν. Ἄλλ' εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Δυνάμεων ὑπάρχει μόνον ὁ φόβος διεθνούς πολέμου καὶ ἡ ὑπεράσπισις τῶν ἰδίων συμφερόντων. Τοῦτου τιθεμένου αἱ προβλέψεις εἶναι ἀπαισιόδοξοι διὰ τὴν εἰρήνην. Καθόσον ὁ ἀρπάζισμός τῶν βαλκανικῶν Κρατῶν χωρὶς νὰ ληφθοῦν ἀποτελεσματικὰ μέτρα ὑπὲρ τῶν ἐν Τουρκίᾳ Χριστιανῶν ἀποκλείεται. Ἐπίσης ἀπίθανον ἢ ὑπαχώρησις τῆς Τουρκίας εἰς παροχὴν μεταρρυθμίσεων δικικῶν ἐπ' ὅσον δὲν εὐρεθῇ πρὸ τῆς ἐνόπλιου βίας. Αἱ Δυνάμεις τέλος εἶναι ἐτι δυσχερέστερον νὰ προσέλθουν εἰς ἀποφάσεις τὰς ὁποίας νὰ ἐπιβάλλουν διὰ πολεμικῆς βίας.

Τοῦτο θὰ καθιέρωνε πρὸς τοῦτους ἀναγνώριον τῆς βαλκανικῆς δημοσπονδίας. Εἰς τοιαύτην περίστασιν πιθανότερα θὰ ἦτο ἡ κοινὴ ἀπόφασις τῶν Δυνάμεων ἐντοπισμοῦ τοῦ πολέμου, ἢν μάλιστα αἱ Δυνάμεις πιστεύουν ὅτι ἡ Τουρκία θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ τηρήσῃ ἀπέναντι τῶν ἠνωμένων Κρατῶν τὴν ἄμυναν τοῦ ἐδάφους τῆς ὥστε ἡ ἐπέμβασις τῶν ἐν τέλει διὰ τὸν καταρτισμὸν τῆς εἰρήνης νὰ μὴ προσκοινοῦσιν καὶ εἰς ζητήματα ἐσωτερικῆς μεταβολῆς. Εἰς τοῦτο θὰ κροεβαίνουν ἀνευ χρονοτριβῆς διότι τοῦτο θὰ ἦτο ἀκόλουθον καὶ συναφὲς πρὸς τὴν πολιτικὴν των ἐάν, λόγῳ τῆς ἀμοιβαίας δυσπιστίας, δὲν προσεπάθουν πρότερον νὰ ἐξουδετερώσουν πάντα φόβον, ὅστις θὰ ὑπῆρχε ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἐκβάσεως αὐτοῦ.

Ἡ κατάστασις ἀρ' ἑτέρου τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν ἐπιβάλλει ταχέϊαν λύσιν λόγῳ τῶν μεγάλων δαπανῶν καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων ἀνωμαλιῶν τῆς γενικῆς ἐπιστρατεύσεως καὶ ἡ διεξοδος θὰ ἐκβιασθῇ διὰ τῆς ἐκρήξεως τοῦ γενικοῦ πολέμου εἰς τὴν βαλκανικὴν χειρρόνησον. Τὰ μικρὰ Κράτη ἐνωθέντα ἐξυπηρετοῦν τὸ ἥθικον δίκαιον καὶ τὴν ἀνθρωπιστὴν ἀλληλεγγύην. Αἱ μεγάλα Δυνάμεις, κατασχίζουσαι τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος, ἐπιβάλλουν τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου καὶ τῶν ἀρελιμιστῶν ὑπὸ τὴν ἀβλιεστέραν μορφήν του.

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟΝ

Σημειώματα ἀπὸ τὴν «Σετσεσιόν»

Εἰς ἕξ μῆνας κατ' ἔτος ἀνοίγει τὰς πύλας τῆς ἡμερικῆς «Σετσεσιόν» τοῦ Μονάχου, Ἐκθεσὶς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς ἐπὶ τῆς Königsplatz, πλησίον τῶν Προσουλίων.

Ἐδρα τῶν σετσεσιονιστῶν θεωρεῖται περισσώτερον τὸ Βερολίνον καὶ ἡ Βιέννη, ἐν τούτοις καὶ εἰς

τὸ Μόναχον οἱ ἄπαδοι τῆς παλαιῆς Σχολῆς — οἱ νεοκλασσικοὶ, νὰ ποῦμε, — ὑποχωροῦν εἰς τὴν ὀρμὴν τῶν νέων ἀντιλήψεων τῆς τέχνης. Ἐνας κολοσσός, σάν τὸν Στούκ, εἶνε περὶ σετσεσιονιστῆς ἐκτὸς τοῦ Στούκ, καὶ ὁ Χάμπερμαν, ὁ Κέλλερ, ὁ Γιάνι, ὁ Σαμπέργκερ καὶ ἄλλοι μεγάλοι τεχνίται ἀνήκουν στὴν νέα σχολή. Ὅλοι σχεδὸν οἱ νέοι σήμερα ἀκολουθοῦν τὰ διδάγματα τοῦ σετσεσιονισμοῦ, καὶ ἀπὸ τοὺς παλῶν ζωγράφους, τοὺς λατρευτὰς τῆς κλασσικῆς τέχνης, πολλοὶ βαρτίζονται καὶ λαμβάνουν τὴν μῆσιν τῆς νέας θρησκείας.

Μερικοὶ συντηρητικοὶ ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νὰ θεωροῦν τὸν σετσεσιονισμόν σάν μία τεχνοτροπία ποὺ δὲν εἶνε προωρισμένη νὰ ζήσῃ. Καὶ τοῦτο, γὰρ σ' αὐτὸν βλέπουν μόνον τὶς πλατεῖες πινελίαι, τὴν στασιὰ τοῦ χρώματος, καὶ τὴν περιφρόνησιν εἰς λεπτομέρειας.

Ἄλλὰ δὲν εἶνε αὐτὸ μόνον: Οἱ σετσεσιονιστὰι ζητοῦν μὲ τὴν ἁρμονία τῶν χρωματισμῶν, μὲ τὴν ἀδρότητα τοῦ σχεδίου, μὲ τὴν ἐπίδρασιν τῶν χρωματισμῶν τοῦ περιβάλλοντος, νὰ δώσουν σὸ ἐργον τοὺς, μίαν ἀιμιώσφαιρα ζωῆς καὶ ἀληθείας, νὰ τοῦ δώσουν κίνησιν, νὰ τοῦ ἐμφυσηθῶν ψυχῇ, νὰ γένουν δημιουργοί. Οἱ σετσεσιονιστὰι κάνουν στὴν ζωγραφικῇ ὅτι ὁ Αἰγυπτίος Ροντέν στὴν γλυπτικῇ.

Ἄλλὰ τομῆροί κ' ἐπαναστάται, μερικοὶ ἀπ' αὐτούς, ἐφθάσαν στὴν ὑπερβολῇ αὐτὸ δὲν ἔχει σημασίαν, ἐφοῦ οἱ κεφαλῆς στέκονται ἐκεῖ ποῦ πρέπει.

Ἐφέτος ὁ Φραντς φὸν Στούκ — ἀκούρατος καὶ δημιουργικὸς — ἐκδέτει ἕξ νέα ἔργα του. Τί νὰ πῇ κανεὶς γιὰ τὴν μεγάλην αὐτῆς ἀνοχῆς τῆς δημιουργίας ποὺ εἶνε χαμένη στὰ ἔργα του; Ὁ Στούκ εἶνε δημιουργὸς καὶ ποιητῆς. Οἱ πινάκες του σὲ βυθίζουν σὲ ἔκστασιν κατὶ ἀνώτερον καὶ μυστηριώδες κίβητι τὸν αἰθαντικὸν θεατῆ νὰ γονατίσῃ συντριμμένους μπρὸς τὸν μεγαλεῖο τῆς τέχνης του, μπρὸς σὸ αἰσθητὰ πὸν ἀναβλύζει ἀπὸ τὶς δημιουργίας του. Γιὰ κάθε του ἔργον θὰ μπορούσε ἕνας δυνατὸς συγγραφεὺς νὰ γράψῃ σελίδες ὀλόκληρες, νὰ ἐμπνευσθῇ καὶ νὰ περιγράψῃ τὶς ζωῆς καὶ τοὺς θανάτους, τὴν ὄγωνία καὶ τὴν φρίκην, τὴν λαχάρα καὶ τὸ διονυσιακὸ μεθύσι, τὸν ὄκεανὸ τῶν σκέψεων καὶ τῶν αἰσθημάτων, ποῦ εἶνε μὲσ' στὰ τελάρα τῶν ἔργων τοῦ Στούκ σκαβωμένα. Τόσα ὑπερτέλεια καὶ αἰῶνια κατέχει τὰ μυστήρια τῆς θείας του τέχνης ὁ ζωγράφος ποιητῆς τοῦ «Θανάτου» καὶ τῆς «Ἀμορτίας». Περιφρονῶντας κάποτε τὸν νατουραλισμό, δὲν μένει ὑποδουλωμένος στοὺς περιορισμοὺς τοῦ σχεδίου, ἀλλὰ ἔχοντας σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀνεπτυγμένον τὸν ἀτομισμὸν του, μᾶς παρουσιάζεται περισσώτερον ἰδεαλιστῆς καὶ πανσέφης. Τέτοιος εἶνε καὶ στὰ νέα του ἔργα «Ἀδάμ καὶ Ἐῶ», «Καλοκαιρικὴ βραδυὰ» κλπ.

Ὁ Χάμπερμαν ἐκδέτει τὴν «Χορευτρίαν» καὶ ἕνα μικρὸν παστὲλ γυναικῆς γυναικός, ἕως τῆς μέσης. Ὁ Ὀθγκο φὸν Χάμπερμαν, καθηγητῆς τῆς Ἀκαδημίας τῆς Ζωγραφικῆς εἰς τὸ Μόναχον, εἶνε μονομερῆς εἰς τὴν τέχνην του ἀπὸ τὸ πινέλο του βγαίνουν σχεδὸν πάντοτε γυμνὰ σὲ ὁμορφες στάσεις. Καὶ εἰς συνθέσεις του συνήθως ἀποφύγει τὰ πολλὰ πρόσωπα. Ἄπλως εἰς τὸ σχέδιον, ἀπλοῦτερος εἰς τὸ χρῶμα, κατέχει μολταυτὰ τὸ μυστήριον νὰ μᾶς παρουσιάξῃ τὴν ἀληθειάν, τὴν κίνησιν, τὴν ζωὴν, καὶ μὲ τόσας λεπτομερείας ποὺ δὲν φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως. Ὁ φωτισμὸς τῆς «Χορευτρίας» τοῦ εἶνε ἀπαράμιλλος. Ὅλο ἐκείνο τὸ φωτισμὸν μαρτάτου, τὸ στήθος καὶ τὸ λεγόμενον πρόσωπον, δὲν εἶνε περὶ χρώματα, εἶνε φωτισμένη σάρκα ποὺ κινεῖται. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖον ἀκριβῶς φαίνεται πόσον εἶνε ὁ σετσεσιονισμὸς ἀληθινὴ τέχνη.

Προχωροῦμεν. Μᾶς σταματᾷ ἡ «Κασσάνδρα» τοῦ Κέλλερ. Εἶνε ἀπὸ τὰ γνωστότερα ὀνόματα εἰς τὴν σημερινὴν τέχνην ὁ Ἄλμπερτ φὸν Κέλλερ, καὶ ἡ τέχνη του συγγενὴς μὲ τὴν τέχνην τοῦ Χάμπερμαν. Ποῖα εἶνε αὐτῆς ἡ γυναικία μὲ τὴν προφητικὴν στάσιν; Ὅτε ὅλο της τὸ σῶμα μᾶς δείχνει ὁ ζωγράφος, οὕτε τίποτε τραγικὸν γιὰ νὰ μᾶς πῇ ὅτι αὐτῆς εἶνε ἡ Κασσάνδρα. Καὶ ὁμως αὐτῆς εἶνε ἡ Κασσάνδρα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ὅταν ὀδηγεῖται στὰς Μυκήνας ἀπὸ τὸν Ἀγαμέμνονα. Μὲ ὑψωμένα τὰ χεῖρα καὶ τὰ μάτια κλειστά, σοῦ φαίνεται πως φανάζει αὐτὴν τὴν στιγμῇ: «Βλέπω αἵματα, βλέπω αἵματα...». Καὶ εἶνε μὴ καινούρια Κασσάνδρα βγαλλομένη ἀπὸ τὸ πινέλο ἐνὸς νεοτεχνίτη, εἶνε ἕνα σύμβολο, χωρὶς νὰ πῶν νὰ εἶνε ἡ παλαιὰ καὶ προφητικὴ τραγικῇ Κασσάνδρα. Ὁ Κέλλερ ἐκδέτει καὶ ἕνα πορτραῖτο κόρης.

Ὁ πορτραῖτας Λέο Σαμπέργκερ λέγεται ἴσως, πιθανὸν καὶ ἀνώτερος τοῦ Κάουλμπαχ, ὁ ὁποῖος στέκεται στὴν παλαιὰ σχολή. Γιατὶ εἶνε ἀπλοῦστερος, καὶ ὁμως τὰ πορτραῖτα του, τὰ ὁποῖα συνήθως ἀφήνει σκίτσα, εἶνε ἀληθινότερα. Εἶδαμε τὴν αἰθουσα τοῦ Φριτς φὸν Κάουλμπαχ εἰς τὸ «Γλάς Παλάσι», ὅπου ἔχει ἐκδόσει 17 ἔργα του. Ὁ Κάουλμπαχ εἶνε μάγος στὰ πορτραῖτα μικρῶν παιδιῶν μᾶς παρουσιάζει κατὰ ψυχολογίας ἀγγελικῆς, ζωγραφισμένους μὲσ' στὰ βάθη ὕψων, ἀθῶων παιδικῶν μυτιῶν. Εἶνε ἀπαλὸς στὸν χρωματισμὸν του, καὶ γλυκὺς καὶ προσεκτικὸς εἰς τὸ σχέδιον. Κατὶ ἀντίθετον εἶνε ὁ Σαμπέργκερ σὸ πορτραῖτο τοῦ ζωγράφου καθηγητοῦ φὸν Μάρρ καὶ δύο ἄλλα, ποὺ ἐκδέτει στὴν «Σετσεσιόν». Ὁμολογουμένως ἡ τέχνη του δὲν εἶνε προσιτὴ στοὺς πολλοὺς. Θωμάζεται γιὰ τὴν ταχύτητα, μὲ τὴν ὁποῖαν τελειώνει τὰ πορτραῖτα του. Μέσα σὲ δύο ὄρες τελειώνει τὸ πορτραῖτο του, τὸ ὁποῖον, ἂν καὶ φαίνεται ἀκόμη ἡμιτελές, εἶνε ἕνα τέλειον ἔργον. Ἡ περιφρόνησις του ἴσα ἴσα εἰς λεπτομέρειας δίδει περισσώτερον ζωὴν. Μέσα εἰς στερεῆς καὶ ἀδρές γραμμῆς, οἱ ὁποῖες προδίδουν ἕνα πινέλο μὲ μοναδικὴν γνῶσιν τοῦ σχεδίου, ἐκείνο ποῦ ὁ ζωγράφος παραλείπει, τὸ βλέπει ὁ θεατῆς καὶ τὸ φαντάζεται. Τὸ ἔχει ζωγραφίσῃ ἄραγε τὸ μυστηριώδες πινέλο τοῦ τεχνίτου;

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰς κορυφὰς αὐτὰς καὶ ἄλλας τῆς ζωγραφικῆς, τὸ ἔργον τοῦ Ροντόλφ Νισολ «Γυναικία μορφή εἰς τὸν θάλαμον» ἐπροκάλεσε τὸν θαυμασμὸν τῆς κριτικῆς. Εἶνε ἕνα πορτραῖτο κόρης μὲ γυμνὸν στήθος, ὑπερτέλεια φωτισμῶν. Ἡ λαχάρα τοῦ φωτός, ποῦ περῶν τὸ βαρὺ παραπέτασμα τοῦ παραθύρου, ἀνασταύεται τόσον ἀπαλὰ ἐπάνω εἰς τὸ γυμνὸν στήθος. Τὸ μέλλον τοῦ Νισολ χαίρεται ἀπὸ τώρα ὡς ἐνδοξον μέλλον μεγάλου ζωγράφου.

Γενικὰ στὴν τεχνοτροπία τῶν σετσεσιονιστῶν βλέπει κανεὶς πάντοτε τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐπίδρασεως τοῦ χρώματος τοῦ περιβάλλοντος ἐπὶ ὅλον τοῦ φωτισμοῦ. Π. χ. τὸ χρῶμα ἐνὸς δένδρου, μία δούσις κλπ. δίδουν τὸν φωτισμὸν τοὺς σ' ὅλο τὸ ἔργον, σὲ ὑπερβολικὸν βαθμὸν κάποτε. Ὁ Φριτς Μπουγγκερ (Βερολίνον) σ' ἕνα του ἔργον, τὸ ὁποῖον ὀποιοῦται ὅτι ἔχει εἶναι τὸ ὑπαιθρον, δὲν διατάζει ἀπὸ τὸ φῶς μᾶς πράσινης γραβάτας καὶ τὸ φῶς ἴσως ἐνὸς πράσινου φυλλώματος — τὸ ὁποῖον δὲν φαίνεται σὸ πορτραῖτο — νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἕνα πρόσωπον, φωτισμῶν μὲ πλημύθρον πράσινου. Τὰ ἴδια μπορεῖ κανεὶς νὰ παρατηρήσῃ γιὰ τὸ «Πορτραῖτο ἐνὸς καλλιτέχου» τῆς Καρλόττας Μπέρνερ (Βερολίνον).

Ὁ Μάξ Μπέρνερ (Μόναχον) σὸ πορτραῖτο ἐνὸς

μελιχορνοῦ νέου μᾶς δείχνεται λογικώτερος ἀπὸ τοὺς δύο ἀνωτέρω, ἐν ᾧ βρισκται καὶ αὐτὸς στὴν ἀνάγκη νὰ φωτίσῃ ὑπερβολικὰ τὸ πρόσωπον σὸ πορτραῖτο του. Καὶ εἶνε τελειότερος, μὲ περισσώτερον ζωὴ καὶ ἀλήθειαν. Μὲ αὐτὸ θέλω νὰ σημεῖωσῃ ὅτι οἱ ὑπερβολικοὶ ἀπὸ τοὺς σετσεσιονιστὰς δὲν βρισκονται στὴν ἀλήθειαν. Ἀπὸ ζῆλον νὰ φανθοῦν περισσώτερον ἐπαναστατικοὶ καὶ ἐλεύθεροι, πέφτουν στὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἀπιθανότητα.

Στὰ γυμνά τοὺς οἱ σετσεσιονιστὰι, ἀφοῦ πρεσβεύουν τὰ διδάγματα τοῦ νατουραλισμοῦ, δείχνονται κάποτε ρεαλιστὰι τομῆροὶ καὶ λάγνοι. Παράδειγμα ὁ Λόβις Κορίντ (Βερολίνον), γνωστὸς ζωγράφος, σ' ἕνα γυμνὸ μπιέρας μὲ δύο παιδάκια. Ἔργον, σὸ ὁποῖον παρατηρεῖ κανεὶς μὴ τέλεια πυχολογία, χωρὶς περιττὰς λεπτομέρειας.

Τάντες Ἀμπερτ

ΔΥΟ χορευταὶ, ἡ Ρίτα Σακτέο καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Σαχάροφ, ἔδωκαν σὸ Μόναχον μερικῆς καλλιτεχνικῆς ἀπολαύσεως τὸν τελευταῖον αὐτὸν καιρὸ.

Ἐνα βράδυ εὐρέθην κ' ἐγὼ στὴν πολυτελῆ αἰθουσα τοῦ «Κύντλερχαους», ὑπερπλήρη ἀπὸ κόσμον τῆς καλῆς τάξεως — κόσμον κυρίως καλλιτεχνικόν, ἀποτελούμενον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ὠραῖες κυρίες καὶ δεσποινίδες, ἐν ᾧ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἀσχημοῦ φύλου ἦσαν ἄραοι.

Προτοῦ ἀνοίξῃ τὸ βελούδιον παραπέτασμα τῆς σκηνῆς, ἔθαύμαζα τὴν αἰθουσα μὲ τὸν ἀρχαῖον ρυθμὸν τῆς διακοσμῆσεως τῆς καὶ τὴν λάμψιν καὶ τὰ χρώματα τῶν ὠραίων μορφῶν καὶ κομμώσεων κάτω ἀπὸ τὰ ἦρσμα καὶ ἀστέρως γλυκὰ φῶτα.

Εἰς τὴν μίαν πλευρὰν τῆς αἰθούσης διέκρινον μέσα σὲ βαρεῖς κορμύζες ἔργα τοῦ Τισσανοῦ καὶ τοῦ Ραφὰηλ Σάντι, τόσον ἐπιβλητικὰ μέσα εἰς τὸ μυστικὸν ἐκείνου περιβάλλον ποῦ σ' ἐτραβοῦσε πρὸς τὸ παρελθόν, ἐν ᾧ τὰ φῶτα ἔκαναν παιγιδία μὲ τὰ βελούδα τῆς αἰθούσης κ' ἐλαμπύριζον πάνω σὲ χρυσάφια μαλλίων, σὲ ὀργανικὰ κόκκινα τριαντάφυλλα χελλῶν, σὲ ὠραία χρώματα ἀμυρίσεων...

Τέτοιο ἦταν ἐκείνο τὸ περιβάλλον ποῦ σ' ἐτραβοῦσε ἀσυνηθῆτως πρὸς τὸ ὄνειρον. Δίπλα μὲν δύο μελαχρινῆς κόρες — τοιγυθὶς ὁμορφῆς — ἐμιλοῦσαν σιγαλά, ἐκελλοῦσαν γαλλισί. Σάν ἔβενος τὰ μαλλιά τους, σάν ἀστραπὲς μὲσ' στὴ νύχτα τὰ μάτια τους, τὰ χαλῆ τους ἀναδίδοντα τὴν κόκκινην ὄρη λάμψιν γουμινῶν.

Ὅταν ἔπειτα ἀπὸ λίγο ἀνοίξῃ ἡ σκηνή, τὸ ὄνειρον ἐξακολουθῆσε. Συνοδευοῦσης τῆς πιανιστρίας Ε. Τσίμπερμαν, οἱ καλλιτέχνες ἔχρυσαν στὴν ἀρχῇ ἕνα παστοράλε χορὸν μὲ μουσικὴν τοῦ Σιαρλάττι καὶ τοῦ Μπάχ. Ἦσαν ποιμενικῆς σκηνῆς, παντομίμας, πλαστικῆς στάσεως καὶ εἰκόνες. Θαύμα ἡ εὐκνησία τοῦ Σαχάροφ, τόσον λεπτοῦ ὁμως, ὀμοιοῦδος καὶ θηλυκροῦδος εἰς τὰς κινήσεις του, ὥστε νὰ προξενῇ εἰς τὸν θεατῆν σκέψεις καὶ ἀμφιβολίας περὶ τοῦ φύλου του. Ἄλλὰ θαύμα θαυμάτων ἡ μετρημένη καὶ γαλήνια καὶ ἱερῇ ἀπλότης τῶν κινήσεων τῆς χορευτρίας ἀξιοζήλευτῇ ἡθοποία στὴν μιμικὴ τῆς καὶ γοητευτικῆς οἱ στάσεις τῆς. Ὅταν στεφανωμένη μὲ κόκκινα λουλούδια ἐχόρεψε μονάχῃ τὴν «Ταροτέλλα» μὲ μουσικὴν τοῦ Λίστ, χτυπώντας τὸ ντέφι, κ' ἔπειτα κροῦντας τὰ ζαῦλλα, ἡ εὐλυγία τοῦ κορμοῦ τῆς, τὰ φτερονόματα τῶν χειρῶν τῆς, ὁ μουσικὸς ρυθμὸς τῶν κινήσεών τῆς, ἦσαν μαγευτικώτερα ἀπὸ κάθε μουσικὴν ποῦ ἀκούσθῃ ποτέ. Τὸ συμπαθητικὰ παιδικὸ κεφάλι τῆς χορευτρίας — δὲν

ξέρω γιατί — το εφανατόμοιο μέσα σε όνειρο φω-
τοστέφανο, όταν τελειώνοντας κάθε χορό υπεκλίνεται
χαριτωμένα στα ένδοξοιδή και τρελλά χειροκροτή-
ματα των θεατών. Αλλά ο θρίαμβος της ήταν στους
ισπανικούς χορούς (έποχή Βελάσκες), από πάντων στο
«Καρίς Ισπανιδόλ» με μουσική του Μοζάρτ.

Και στον Σαχάρωφ βεβιαώς δεν μπορεί ν' άρνηθη
κανείς τέχνη: έθαυμάσαμε περισσότερο την δεξιοτε-
χνία του στο «Νεανικό παιγνίδι και χορός», όπου χο-
ρεύοντας ημίγυμνος μās έδειξε έως πού μπορεί να
φθάση η ευκινησία και το εύλυγο του κορμιού του,
αλλά την δεξιοτεχνία αυτή του καλλιτέχνη θα την
έζητούσε κανείς περισσότερο από μια γυναίκα. Στον
χορό «ένα όνειρο», όπου και οι χορεύται έχορευσαν ως

πιερότοι, ένας παρακαθήμενός μου με παρεκάλεσε να
του ελπώ παιός από τους δυο καλλιτέχνες εινε ο Σαχά-
ρωφ. Και πραγματικά, η αναγνώρισις ήταν δύσκολη.
Νέος, πάντοτε επιμελώς ευρισμένος ο Σαχάρωφ, λεπτός,
κατάλευκος και γυναικοειδής μέσα εις την όμοιόμο-
φον εκείνην άμφισση, έφαίνεται περισσότερο γυναίκα
από την συνάδελφόν του.

Διηγούνται περί αυτού πολλά περιεργα: ότι εινε
πλούσιος και χορεύει από έρωτα προς την τέχνη του.
Διά τον κοκετισμόν του δε διηγούνται τέρατα και ση-
μεια. Την περιποίησιν της εδμορφιάς του την έχει ανα-
γάγη εις άληθή επιστήμη: κάνει λουτρό με γάλα και
πολύτιμα άρώματα, και μέσα στο σπίτι του μένει με
πλουσίαν γυναικείαν ρόμπα ντι κάμερα!

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 24ΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΑΓΡΙΠΠΙΑ

Πολιτική Σελίς, σ. 290.

ΑΘΗΝΑΙΑΣ

Η Μόδα, σ. 31, 63, 95, 126, 175.

Γυναικεία Ζωή, σ. 125.

Χοροί, σ. 60.

Κ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Το ρακόρ των 3,050 μέτρων, σ. 268.

Β. Κ. ΑΝΤΩΝΑΚΗ

Γαλήνη, Πάγκα σή στήν, σ. 57.

Το τραγούδι της άγάπης, Χωριάτικη Ζωή, σ. 119.

Ση ξενιτειά, σ. 264.

ΘΡ. ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Η Σταλαγματιά, σ. 119.

Γ. ΝΤ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ

Η Νεκρή Πολιτεία, σ. 131, 191, 232.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ

Η Γιάτρισσα, σ. 144.

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΗ

Η Έλενη της Σιάρας, σ. 85.

Από ένα σύντομο ταξίδι, σ. 164.

Σταφιδική Ζωή, σ. 258.

Άλέξανδρος Καραμανλάνης, σ. 267.

Κριτικά σημειώματα:

Κώστα Ουράνη, «Spleen», σ. 25.

Μίλων Κουντουρά, «Το Μπαλομαμμένο Άγος», σ. 26.

Γ. Βογιατζιάκη, «Οι Σπίτες», σ. 26.

Στεφάνου Στάγα, «Δοξαπές και Αίματα», σ. 26.

Πέτρου Νεβάδα, «Αραχνοκενημένα», σ. 27.

Δέαντρον Παλαμά, «Η Φοινιά», σ. 27.

Ροδέτρον Κάμπου «Το ποιητικό έργο του Κ. Π. Κα-
βάφη», σ. 27.

Δέαντρον Παλαμά, «Τα τραγούδια του Λοριάνου», σ. 88.

Γιάννη Βλαχογιάννη, «Τ' Άρματα», σ. 89.

Μεταφράσεις Πλάτωνος και Άριστοτέλους, βιβλιοθήκη Γ.
Φέξη, σ. 168.

Χρίστου Βασιλάντη, «Μπουκετάκι», σ. 215.

Χάρτης της Κύπρου, υπό Ηρ. Χατζηγεώργη, σ. 216.

Κ. Κονσταλλη, «Έργα», «Ποήματα πελά», σ. 58.

Λιονυσίου Λάτα, «Απαντα», σ. 168.

ΙΩ. Α. ΓΚΙΚΑ

Ο Ιατροφιλόσοφος, σ. 184.

REMY DE GOURMONT

Όνειρο, σ. 77.

JUDITH GAUTIER

Ο Αντοκράτωρ, σ. 152.

ΑΛ. ΓΚΑΖΑΑΗ

Τετράστιχα, σ. 152.

ΧΡ. ΘΕΜ. ΔΑΡΑΛΕΣΗ

Θέατρον:

Η παράστασις των δραματικών συγγραφέων, σ. 89.

Η «Πολυγαμία» Γρ. Ξενοπούλου, σ. 122.

Ο «Κινηματογράφος του 1912», σ. 123.

Ο «Αρχιωντάκης» Δ. Ταγκοπούλου, σ. 168.

«Φαρισάοι» Σ. Ποταμιάνου, σ. 169.

«Το Πανόραμα του 1912», σ. 170.

«Τα Παναθήναια του 1912», σ. 170.

«Θεατρίνα», «Το Τουκάλι», «Πιερότοι» Πλ. Ροδοκα-
νάκη, σ. 216.

ΕΙΡΗΝΗΣ ΠΟΔ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ιστορίες, σ. 22, 55, 83, 120, 161.

Γυναικεία Ζωή, σ. 31.

Μουσική, σ. 28, 60, 91, 170.

Από το ταξίδι μου, σ. 254.

Ν. Π. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ

Τα στενά Βοσπόρου και Έλλησπόντου, σ. 5.

Το Μανροθόνιον, η Άδριατική και η Χερσόνησος του
Αίμου, σ. 99.

Το Χαληράτον και η Εύρώπη, σ. 179.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΖΑΜΠΕΛΙΟΥ

Παλιές Σελίδες, σ. 106.

Η

Εκείνοι που φεύγουν, σ. 90.

DORA D'ISTRIA

Ανέκδοτοι επιστολαί, σ. 67.

Παλιές Σελίδες, σ. 76.

LEON DIERX

Απόψε, Στήν Άκρογιαλιά, σ. 151.

ΕΝΡΙΚ ΊΒΕΝ

Στο άστρο, σ. 53.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Στροφές, σ. 264.

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

Μουσική: Για τη γλυκειά Πατρίδα, σ. 296.

ΚΩΣΤΑ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

Παλιές Σελίδες, σ. 40.

ΜΑΝΟΥΗΛ ΚΩΣΤΑΝΤΑ

Η σημερινή επίδρασις του Ρουσσώ, σ. 229.

Ν. Κ. Α.

Γράμματα από την Κύπρον, σ. 172.

ΣΤΑΥΡΟΥ ΔΑΜΠΕΤΗ

Έλληνικά Περιοδικά - Έφημερίδες, σ. 60, 92, 124, 172,
217, 269.

ΣΠΥΡ. ΔΑΜΠΡΟΥ

Σελίδες εκ της Ιστορίας του εν Οθωγαρία και Αδοξία
Μακεδονικού Έλληνισμού, σ. 206.

Δ. Σ. ΔΑΥΡΑΓΚΑ

Μία ανάμνησις, σ. 267.

ΜΕΛΠΩΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗ

Η άγάπη του Ποιητού, σ. 10.

ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ ΔΑΠΑΘΙΩΤΗ

Χινοποικονό Κοινοτολόι, σ. 38.

Ο Θρόνος για τα έρτα Μαργαριτάρια, σ. 213.

Φ. ΜΑΡΙΝΕΤΗ

Η μάχη της Τριπολιτιδος, σ. 54.

ΚΩΝΣΤ. ΜΑΚΡΗ

Ανέκδοτοι Σελίδες, σ. 227.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ Ν. ΜΑΝΙΚΗ

Στερνός ύπνος, Σονέτο, σ. 24.

ΚΙΜΩΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Σκίτσος, σ. 35.

Αη Πανελλήνιος Καλλιτεχνική Έκθεσις του Σύνδέσμου

Έλλήνων Καλλιτεχνών, σ. 29.

Θέατρον, σ. 265.

Θεατρικές μάσκες, σ. 269.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΜΙΧΑ

Γράμματα από το Μόναχον, σ. 300.

ΕΚΤΟΡΟΣ ΜΠΕΡΑΙΟΣ

Τετάρτη συμφωνία (en si ♯), σ. 41.

ΜΟΥΣΙΚΟΥ

Ιούλιος Μασενέ, σ. 266.

ΖΑΝ ΜΟΡΕΑΣ μετάφρ. Α. ΠΑΛΑΜΑ

Ιφιγένεια, σ. 254.

Μ. ΝΕΛΑ

Πεθαμένη Ζωή, σ. 24.

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

Γράμματα από το χωριό, σ. 25, 58, 88, 122, 167, 215, 265.

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΑ μετάφρ. ΑΘ. ΜΙΧΑ

Ο Μωσαϊσμός, σ. 292.

ΣΠΥΡΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Στροφές, σ. 118.

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ιστορίες, σ. 257.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Γ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ

Η Αγγελή, σ. 275.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Για τα όνειρα, σ. 293.

ΥΠΟΠΑΟΙΔΑΡΧΟΥ Ρ.

Το πολεμικόν άεροπλάνον, σ. 153.

ΛΕΩΝΙΔΑ ΡΑΖΕΛΟΥ

Η Γαργόνα, σ. 205.

Ε. ΡΟΣΤΑΝ

Συνομό δε Μπερζεράν, σ. 190.

Π. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗ

Κλοπάτρας θάνατος, σ. 13.

Το Βυσσινί Τριαντάφυλλο, σ. 70, 103.

Γ. ΡΟΥΣΙΑ

Το ψευτοχέρι, σ. 17.

ΔΑΜΠΕΡ ΣΑΜΑΙΝ

Ατέλειωτα ποιήματα, σ. 53.

ΑΝΤΡΕ ΣΕΝΙΕ μετάφρ. ΣΩΤΗΡΗ ΣΚΙΠΗ

Η Νέα Ταραντινή, σ. 292.

ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ

Προσευχή στο Σωκλήσι της Παναγίας, σ. 75.

ΒΥΛΛΕΜ ΒΑΝ ΣΚΕΡΝΕΤ

Όταν γεννήθηκα, σ. 77.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΒΥΛΛΑ

Καινοθήριοι Σκοποί, σ. 24.

ΤΟΥΑΓΚ ΤΣΕ

Λόγοι και παραβολές, σ. 115.

ΤΡΙΦΙΛΟΥ

Πολιτική σελίς, σ. 30, 64, 96, 128, 176, 221, 270.

J. EATON FEASEY

Το παιδάκι και η γάτα, σ. 276.

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

Μυστήρια, σ. 18, 42, 79, 108, 154, 203, 262, 281.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Σελίς, 27, 171.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Έλλα, δημοτικόν της Δελφός, σ. 17.

Τάφελ και Άδελίνα, σ. 53.

Ο γυρισμός του Μάλμστεν, σ. 78.

Δημοτικό Σωξοπόλεως, σ. 143.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Σελίς, 61, 94, 125, 174, 219.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ

Σελίς, 221, 270.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

- Ν. Γόζη:** Ἡ Νίκη πλέκει τὸν στέφανον τοῦ πολέμου, σ. 274.
Ε. Π. Θωμοπούλου: Τὸ πλόσιμο τῶν κάρρων, σ. 69.
 Τσαγγάνα, σ. 72.
 Γέρο-ψαράς, σ. 73.
 Ναυτοπούλο, σ. 73.
Ε. Ἰωαννίδη: Ε. Βενιζέλος σ. 279.
Α. Κορεβίνα: Ἐλαίσραφια, σ. 140.
 Τσιπὸν, σ. 141.
Παύλου Μυθιοπούλου: Ἡ Κυρία μετὸ σκυλί, σ. 130.
 Τὸ ἔμπνημα, σ. 137.
Ι. Φ. Μιλλέ: Χωρικὴ, σ. 98.
Α. Ροντέν: 2 σκίτσα Ἰωδώρας Ντέγκαν, σ. 14, 15.
 Ἀπόλλων, σ. 66.
 Προσομῆ, σ. 226.
Ζ. Α. Παπαντωνίου: Γελοιογραφίαι:
 Μαρίκα Κοιτοπούλη, σ. 233.
 Μήτσος Μυράτ, σ. 235.
 Ν. Παπαγεωργίου, σ. 237.
 Ἄλ. Γονιῆς, σ. 239.
 Ν. Κούρτζελς, σ. 241.
 Ἄθ. Μαρίκος, σ. 243.
 Ν. Ροζάν, σ. 245.
 Β. Ἀργυρόπουλος, σ. 246.
 Ν. Χαλκιάσπουλος, σ. 249.
 Α. Περίδης, σ. 251.
 Ἰω. Νάκος, σ. 253.
Ο. Φωκά: Ἀγγελόκαστρον, σ. 4.
 Φινώπορον, σ. 9.
 Ἀπὸ τὸν Ἀρδητῶν, σ. 12.
 Ποταμὸς Πρόχωθα, σ. 178.
 Χιόνι, σ. 187.
 Χιονισμένο, σ. 188.
 Χιονισμένο ρυάκι, σ. 189.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ

- Θεόφιλος Καίρης, σ. 95.
 Ἐμμανουήλ Ἀργυρόπουλος, ὁ πρῶτος Ἕλλην ἀεροπόρος, σελ. 153.
 Λέων Ντιέρξ, σ. 174.
 Κ. Γουκλιτήρας, Ἕλλην ὀλυμπιονίκης εἰς Στοκχόλμην, σελ. 212.
 Ἐρρίκος Πουανκαρέ, σ. 219.

- Ἄλκη Παπαχρήστου, σ. 255.
 Ἰούλιος Μασσενέ, σ. 266.
 Ἀλέξανδρος Καραμανλάκης, σ. 267.

ΗΟΙΚΙΑΙΑΙ

- Πανελλήνιοι ἀγῶνες εἰς τὸ στάδιον, σ. 18, 19, 21.
 Ἡ μόδα, σ. 31, 32, 63, 127.
 Μετὸ ψεγγάρι, σ. 34.
 3 εἰκόνες «Ἑλλήνων προσκόπων», σ. 43, 44, 45.
 2 εἰκόνες τοῦ συλλαλητηρίου τοῦ Πέρα-Πεδίου τῆς Κύπρου, σ. 46, 47.
 3 εἰκόνες χορῶν τῆς «Τέχνης», σ. 48, 49.
 Ἐκδρομὴ εἰς Μέγαρα, σ. 52.
 Ἀπὸ τὴν δορτὴν τῶν ἀνθιστηρίων εἰς τὸ Ζάππειον, σ. 75.
 3 εἰκόνες ἀπὸ τὴν παράστασιν τῶν Δραματικῶν συγγραφέων, σ. 80, 81.
 Ἐκδρομὴ εἰς Λαύριον φοιτητῶν, σ. 82.
 Νικηταὶ τοῦ Πανελλ. Γυμνασίου. Συλλόγον Ἀθηνῶν εἰς τοὺς Παναγυπτικαοὺς ἀγῶνας, σ. 84.
 Ἡ κυρία Ἰδα Ρουμπεροσιάν εἰς τὸν ρόλον τῆς Ἑλένης τῆς Σπάρτης, σ. 85.
 6 εἰκόνες ἀπὸ τὰ μεγάλα γυμνάσια τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, σ. 107, 110, 111.
 Ὁ θρησμός, σ. 114.
 Τὸ δεμάτιασμα, σ. 115.
 Ἡ κυρία μετὰ καρελίας: Κυβέλη Ἀδριανοῦ, σ. 145.
 Ἀγῆ Ροζάν: («Ὁ Κοιμηματογράφος» - Γλοῦ-Γλοῦ), σ. 146.
 Ἰσραήλ: Ἀθανάσιος Περίδης, Μ. Μυράτ, Μαρίκα Κοιτοπούλη, σ. 147.
 Ἀλκυόν, ἀεροπλάνον Ἐμμανουήλ Ἀργυροπούλου, σ. 155.
 «Δαίδαλος», τὸ πρῶτον στρατ. ἑλλήν. ἀεροπλάνον, σ. 155.
 7 εἰκόνες ὑδροπλάνου τοῦ κ. Καμιέρου, σ. 156, 157.
 4 εἰκόνες ἀγῶνων λεμβοδρομίας Ν. Φαλήρου, σ. 196, 197.
 Ἀγῶνες κολυμβητικῆς Ν. Φαλήρου, σ. 197.
 4 εἰκόνες ἀεροπλάνου Καρμιαλάκη, σ. 198, 199, 200, 201.
 Κυβέλη Ἀδριανοῦ: Νόρα, Π. Λεων: Χέλμερ, σ. 203.
 Μ. Μυράτ: Συγκυρό. Μαρίκα Κοιτοπούλη: Ροζάνη, σ. 207.
 2 εἰκόνες σιαφιδικῆς ζωῆς τῶν Πατρῶν, σ. 260, 261.
 Ἀντίγραφον ἡρώμερον, σ. 268.
 Τὸ ἀντιτορπιλικὸν «Νυνκρατόσσα» εἰς τὰς δεξιομενὰς Πειραιῶς, σ. 283.
 5 εἰκόνες ἀπὸ τὴν ἐπιστράτευσιν, σ. 284, 285, 287, 288, 289.

Ὅσο διαρκεῖ ἡ ἀνώμαλος πολιτικὴ κατάστασις, κρατοῦμεν εἰς τὰ Γραφεῖα μας τὰ τεύχη τῶν ἐν Τουρκίᾳ συνδρομητῶν μας, ἐκείτων εἰς τοὺς ὁποίους δὲν στέλλονται μετὰ ξένα ταχυδρομεῖα διὰ τὰ στείλωμεν κατόπιν ὅλα μαζί.